

RAPORTI I Mbledhjes së Të dhënave 2023

Pozita e fëmijëve
në veri të Kosovës

Funded by
the European Union

Raporti i mbledhjes së të dhënave 2023

Pozita e fëmijëve në veri të Kosovës

Autorët:

Ljubiša Baščarević - Konsulent i jashtëm
Ekipi Domovik

Botuar nga:

Domovik
Sutjeska p.n. Mitrovicë e Veriut
E-mail: office@domovik.org
www.domovik.org

PUBLIKUAR MË: 2023

KY PUBLIKIM ËSHTË PËRGATITUR ME MBËSHTETJEN FINANCIARE TË BASHKIMIT EUROPIAN. PËRMBAJTJA E TIJ ËSHTË PËRGJEGJËSI E VETME E DOMOVIK DHE NUK PASQYRON DOMOSDOSHMERISHT PIKËPAMJET E BASHKIMIT EUROPIAN.

DOMOVIK MBËSHTETET NGA KCSF PËRMES PROGRAMIT EJA KOSOVË.

1. PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE	5
2. METODOLOGJIA	7
3. PASQYRË E STANDARDEVE, NORMAVE DHE NDRYSHIMEVE TË POLITIKAVE DHE KORNIZËS LEGJISLATIVE	8
4. GJETJET E USHTRIMIT TË MBLEDHJES SË TË DHËNAVE CILËSORE/SASIORE	10
4.1.1 <i>Leposaviq</i>	10
• Edukimi në fëmijërinë e hershme.....	10
TREGUESIT - Arsimi - Komuna e Leposaviqit	12
4.1.2 <i>Zubin Potok</i>	14
• Edukimi në fëmijërinë e hershme.....	14
• Programi përgatitor parafillor	15
• Arsimi fillor i klasave të ulëta.....	15
• Klasat e larta të arsimit fillor.....	15
• Arsimi i mesëm.....	16
TREGUESIT - Edukimi - Komuna Zubin Potok.....	17
4.1.3 <i>Zveçan</i>	19
• Edukimi në fëmijërinë e hershme.....	19
• Programi përgatitor parafillor	20
• Arsimi fillor i klasave të ulëta.....	20
• Klasat e larta të arsimit fillor.....	21
• Arsimi i mesëm.....	21
TREGUESIT Arsimi Komuna Zveçan	21
4.1.4 <i>Shkolla “Vlada Četkoviq” në Mitrovicën e Veriut</i>	24
4.2 MBROJTJA SOCIALE.....	25
4.2.1 <i>Leposaviq</i>	25
• Shërbime të Pavarura të Mbështetjes së Jetesës.....	26
• Shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative	26
• Shërbimet e banimit/akomodimit	27
TREGUESIT - Mbrojtja Sociale Komuna Leposaviq	28
4.2.2 <i>Zveçan</i>	30
• Shërbimet e planifikimit dhe vlerësimit	30
• Shërbime të Pavarura të Mbështetjes së Jetesës.....	31
• Shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative	31
• Stambene/smeštajne usluge	32
TREGUESIT Mbrojtja Sociale Komuna Zveçan	33
4.2.3 <i>Zubin Potok</i>	34
• Shërbime të Pavarura të Mbështetjes së Jetesës.....	35
• Shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative	35
• Shërbimet e banimit/akomodimit	36
TREGUESIT - Mbrojtja Sociale Komuna Zubin Potok	37
4.3 POLITIKAT DHE RREGULLORET	38
4.3.1 <i>Plani i veprimit për Avancimin e Shërbimeve të Kujdesit Shëndetësor për Fëmijët dhe Prindërit i hartuar nga qendrat e mjekësisë familjare</i>	38
• 5.3.2 Komuna Leposaviq	38
• Komuna e Zveçanit	39
• Komuna Zubin Potok.....	40
• Plani Komunal i Veprimit për Përmirësimin e Statusit të Fëmijëve me Aftësi të Kufizuara në Zubin Potok	40
5. PËRFUNDIME DHE REKOMANDIME.....	41
5.1 ARSIMI.....	41
5.2 MBROJTJA SOCIALE.....	42
5.3 POLITIKA DHE RREGULLORET	42

1. Përmbledhja ekzekutive

Procesi i mbledhjes së të dhënave këtë vit ishte përshtatur me rrethanat politike dhe të sigurisë të cilat absolutisht dominonin mbi të gjitha çështjet tjera në jetën e përditshme të fëmijëve si dhe të gjithë popullatës në komunat e përfshira si Zveçan, Leposaviq dhe Zubin Potok. Mjedisi i përgjithshëm për të drejtat e fëmijëve ishte jashtëzakonisht sfidues dhe i pafavorshëm për zhvillimin dhe mirëqenien e fëmijëve. Qasja në të gjitha shërbimet kritike për fëmijët u ndikua seriozisht me krizat e fundit politike në veri të Kosovës, duke çuar në shkelje serioze të të drejtave të fëmijëve dhe përkeqësim të situatës në shumë fusha të rëndësishme për zhvillimin psikofizik të fëmijëve.

Në mënyrë të pashmangshme, zhvillimet negative politike dhe incidentet e sigurisë ndikuan si në qasje ashtu edhe aspekte cilësore të së drejtës për arsim dhe kujdes shëndetësor, dhe në një masë të madhe në shërbimet e mbrojtjes sociale. Mungesat në orët mësimore në arsim fillor dhe parashkollor, mbajtja e orëve mësimore në platforma online dhe përfundimi i hershëm i vitit shkollor në qershor 2023, shkaktoi shqetësime serioze të fëmijëve dhe prindërve për fillimin e tyre të barabartë dhe arritjen e bazës së dëshiruar përpara se të regjistronin nivele të mëtijshme të arsimit.

Përkundër të gjitha pengesave, ekipi arriti të mbledhë të dhëna për arsimin, shërbimet sociale dhe pjesërisht politikën dhe rregulloret në fushën e kujdesit shëndetësor dhe aftësisë së kufizuar, duke bërë përpjekje të jashtëzakonshme në kushte të pafavorshme për ekzekutimin e ushtrimeve të mbledhjes së të dhënave.

Të dhënat kryesore në sektorin e arsimit tregojnë rënie të numrit të fëmijëve në arsimin parafillor dhe fillor, veçanërisht në zonat rurale, por edhe në disa vendbanime urbane në të gjitha komunat e vlerësuara, e cila është vazhdimësia e trendit të raportuar për vitin 2022. Migrimet nga zonat rurale në zonat urbane brenda një komune, dhe nga komunat në veri të Kosovës e deri te qendrat më të mëdha urbane në Serbi, morën një dinamikë të re të përshpejtuar, në kontekstin e incidenteve të rënda të sigurisë të ndodhura radhazi në një periudhë të shkurtër kohore. Shumë familje vendosën të shpërngulen nga veriu i Kosovës të motivuara ekskluzivisht për interesin më të mirë të fëmijëve të tyre për të jetuar dhe ndjekur shkollën në një mjedis të qetë.

Në aspektin cilësor, numri i shërbimeve të reja të prezantuara në arsim që çuan drejt përmirësimit të cilësisë së arsimit ishte më tepër simbolik sesa gjithëpërfshirës. Pa funksionimin e administratave komunale, nuk u miratuan dokumentet politike dhe rregullative në asnjë fushë të të drejtave të fëmijëve, ndërsa burimet buxhetore mbetën të pashfrytëzuara. Fondet janë siguruar përmes linjave buxhetore të mbështetura nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë së Serbisë, duke mbuluar pagat e mësimitdhënësve dhe personelit ndihmës, si dhe shpenzimet e funksionimit në objektet arsimore. Nuk kishte vend për zhvillim dhe avancim të cilësisë së mësimitdhënies dhe infrastrukturës shkollore. Në rrethana të tilla, boshllëqet ekzistuese të barazisë dhe pabarazitë në qasjen dhe cilësinë e arsimit për fëmijët që banojnë në zonat urbane dhe rurale dhe vendbanimet e pasura dhe të varfra u thelluan më tej dhe dhanë efekt katalitik për migrimet. Fëmijët me aftësi të kufizuara mbeten pa mbështetje të mjaftueshme në qasjen në arsim, ndërsa familjet e tyre luftojnë për të mbijetuar dhe për t'u ofruar atyre ndonjë ndihmë shtesë. Të gjitha objektet fillore dhe

parafillore raportuan mungesë të hapësirës së mjaftueshme, inventarit, pajisjeve, kabineteve mësimore, materialeve didaktike, mundësive për trajnimin e mësimdhënësve, mjeteve bashkëkohore mësimore dhe shërbimeve të tjera që ndikojnë në qasjen dhe cilësinë e procesit arsimor dhe krijimin e një mjedisi stimulues të të nxënit për fëmijet. Progresi i vogël mund të vërehet në numrin dhe larminë e aktiviteteve jashtëshkollore të ofruara për fëmijët, por pa risi të prekshme në krahasim me vitet e kaluara.

Në fushën e mbrojtjes sociale, ndryshe nga viti 2022, qasja në burimet e të dhënave në këtë ushtrim mundësoi një pasqyrë të thellë të të gjitha shërbimeve në dispozicion të fëmijëve në nevojë dhe ofroi mundësi për analiza të efektit të tyre tek përfituesit. Fusha e mbrojtjes sociale nuk ishte e rregulluar qartë në kuadër të dialogut të Brukselit ndërmjet Prishtinës dhe Beogradit. Në praktikë këto shërbime mbështeten si përmes sistemit të mbrojtjes sociale të Kosovës, ashtu edhe përmes ministrive të linjës serbe. Kjo situatë krijon pengesa për ofruesit e shërbimeve kur nevojitet koordinimi dhe bashkëpunimi me organet policore dhe gjyqësore, duke qenë se sistemet nuk e njohin njëra-tjetren. Përparimi është vlerësuar në themelimin e shërbimeve të kujdestarisë në komunat Leposaviq dhe Zubin Potok, si dhe futjen e shërbimit të asistentit personal për fëmijët me aftësi të kufizuara në të tri komunat. Megjithatë, kapaciteti i këtij shërbimi nuk është i mjaftueshëm për të mbuluar të gjithë fëmijët në nevojë dhe nevojiten më shumë përpjekje për forcimin, institucionalizimin dhe sigurimin e qëndrueshmërisë afatgjatë. Në kuadrin e krizave ekonomike globale dhe inflacionit të shkaktuar nga faktorë të jashtëm gjeopolitikë, skema e ndihmës sociale është një aspekt shumë i rëndësishëm për mbijetesën ekonomike të fëmijëve në familjet e varfra. Në këtë aspekt, shumica e ndarë për shtesat e fëmijëve dhe ndihmën financiare për familjet e tyre në Kosovë duhet të rritet në përputhje me rritjen e kostove të jetesës. Krizat ekonomike kanë një efekt më të madh negativ në mënyrë disproporcionale në familjet socio-ekonomike më të cënueshme, dhe për këtë arsye ato kanë nevojë për mbështetje të përforcuar për mbrojtjen e standardit të tyre minimal të jetesës për të qëndruar mbi kufirin e varfërisë.

Këtë vit, përpjekjet e qendrave të mjekësisë familjare për zhvillimin e vizionit strategjik për periudhën 3-vjeçare duhet të jenë të njohura në raportin e mbledhjes së të dhënave. Ata përcaktuan prioritetet strategjike në parandalimin dhe mbrojtjen e shëndetit të fëmijëve në komunat Zveçan, Zubin Potok dhe Leposaviq, me fokus në imunizimin, infermierinë në komunitet (mbështetjen) dhe mbledhjen, përpunimin dhe menaxhimin efektiv të të dhënave për fëmijët. Ky është ndryshimi kryesor në fushën e kujdesit shëndetësor për fëmijët, nga qasja reaktive në atë proaktive, duke qenë se planet e veprimit 3-vjeçar përmbajnë masa dhe aktivitete konkrete për zbatimin e tyre me përgjegjësi të caktuara të akterët kryesorë.

Stagnimi dhe ulja e nivelit të respektimit dhe përmbushjes së të drejtave të fëmijëve në këto tri komuna duhet kuptuar si një paralajmërim serioz për të gjithë akterët përkatës që të shumëfishojnë përpjekjet dhe burimet për përmirësimin e cilësisë së shërbimeve për fëmijët në arsim, kujdes shëndetësor dhe mbrojtje sociale. Kërkohet rritje të investimit në infrastrukturë, burime njerëzore dhe teknike për të zhvilluar gjendjen në të tre sektorët kritikë. Të dhënat e këtij vlerësimi duhet të përdoren si bazë për planifikimin e ndërhyrjeve urgjente, programimin afatshkurtër dhe afatmesëm drejt arritjes së efekteve të menjëhershme dhe afatgjata në gjendjen e të drejtave të fëmijëve në komunat e synuara dhe në mbarë Kosovën.

2. Metodologjia

Metodologjia e hartuar nga Domovik për raportin e mbledhjes së të dhënave 2021¹, i cili është përditësuar dhe aplikuar për raportin e mbledhjes së të dhënave 2022, është përdorur për vlerësimin e bërë në këtë raport që mbulon vitin 2023. Pak vite më parë, Domovik zhvilloi një mjet për mbledhjen sistematike të të dhënave dhe analizat e të drejtave të fëmijëve duke përfshirë fushat e politikave dhe rregulloreve të fëmijëve, arsimin, kujdesin shëndetësor, mbrojtjen sociale, drejtësinë për të miturit dhe qeverisjen e përgjegjshme ndaj fëmijëve. Mjeti identifikoi tregues të kontekstualizuar për të gjitha fushat e vlerësimit. Në këtë aspekt, treguesit për politikën dhe rregulloret (strategjitë, planet e veprimit, ligjet, aktet nënligjore) përfshijnë nënfushat prioritare, dokumentet e miratuara të politikave publike nën juridiksionin e vetëqeverisjes lokale, dokumentet që mungojnë dhe nevojën për ndryshime në dokumentet përkatëse të politikave publike. Për fushat e arsimit, kujdesit shëndetësor, mbrojtjes sociale dhe treguesit e drejtësisë për të mitur mbulojnë shërbimet dhe masat aktuale, disponueshmërinë dhe zbatimin e shërbimeve dhe masave, mungesën e shërbimeve dhe masave dhe mungesën e burimeve për zbatimin e shërbimeve dhe masave. Për fushën e "qeverisjes përgjegjëse (lokale)", treguesit e aplikuar janë faktorët kryesorë për qeverisjen e përgjegjshme lokale, përshkrimin/vlerësimin e ekzistencës ose funksionalitetit të faktorëve për menaxhimin e përgjegjshëm lokal, identifikimin dhe përshkrimin e mangësive të faktorëve për qeverisjen e përgjegjshme lokale, si dhe identifikimi i nevojës për përmirësimin e këtyre faktorëve. Pyetësorë specifikë janë zhvilluar për përfaqësuesit e akterëve të ndryshëm institucional për të mbështetur procesin e mbledhjes së të dhënave. Më pas, matrica u plotësua në bazë të të dhënave të marra nga pyetësorët duke iu referuar treguesve specifikë.

Ndërkohë, në gjysmën e parë të vitit 2023, Domovik organizoi trajnime për mbledhësit e të dhënave për t'i përgatitur më mirë ata për këtë ushtrim sfidues dhe për të përdorur mjete të zhvilluara në ciklet e mëparshme të vlerësimit. Metodologjia e cila është përshkruar në detaje në vlerësimet e mëparshme² ofroi referenca kryesore për qasjen në këtë ushtrim, me pyetësorë paksa të përditësuar për të shtuar disa pyetje të reja dhe sondazhe të prezantuara për të kapur më mirë komentet kthyesë të përfituesve mbi aspektet cilësore të ofrimit të shërbimeve.

Rishqyrtimi i zhvillimeve legjislative dhe politikave mundësoi ndjekjen e hapave që palët e interesuara institucionale kanë ndërmarrë për të përmirësuar kuadrin ligjor dhe për të përfshirë fëmijët në vizionet kryesore strategjike socio-ekonomike.

Në mbështetje të procesit të mbledhjes së të dhënave u organizuan takime të fokus grupeve me akterë në arsim dhe mbrojtje sociale si dhe me grupe fëmijësh përfitues, prindër dhe organizata të shoqërisë civile aktive në fushën e të drejtave të fëmijëve.

---

¹ <https://domovik.org/wp-content/uploads/2022/12/Polozaj-dece-na-teritoriji-3-opstine-severnog-dela-Kosova.pdf>

² https://domovik.org/wp-content/uploads/2023/05/Data-collection-report_2022.pdf

3. Pasqyrë e standardeve, normave dhe ndryshimeve të politikave dhe kornizës legislative

Në raportet e mëparshme të mbledhjes së të dhënave, standardet dhe normat ndërkombëtare që rrjedhin nga Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore (ICESCR)³, Konventa për të Drejtat e Fëmijës (CRC)⁴, Konventa për Eliminimin e të gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW)⁵, Konventa Europiane për të Drejtat e Njeriut (KEDNJ)⁶ dhe Karta e BE-së për të Drejtat Themelore⁷ u prezantuan në detaje dhe për këtë arsye ato do të renditen vetëm në këtë raport. Siç është elaboruar në thellësi në raportet 2021 dhe 2022, korniza ligjore e aplikuar në arsim, shëndetësi dhe shërbime sociale në komunat me shumicë serbe përfshin ligjet e Kosovës dhe ato serbe që rregullojnë sektorët përkatës.

Korniza legislative përkatëse për këtë vlerësim në sektorin e arsimit përfshin Ligjin për Vetëqeverisjen Lokale⁸, Ligjin për Arsimin Parashkollor⁹, Ligjin për Arsimin Parauniversitar¹⁰, dhe Ligjin për Arsimin Parauniversitar në Komunat e Kosovës¹¹. Mbrojtja sociale në Kosovë është e rregulluar me disa ligje, ndërsa pjesa kryesore e legjislacionit përkatës për qasjen në përfitimet e asistencës sociale është Ligji për Skemën e Asistencës Sociale.¹² Përveç kësaj, Ligji për Shërbimet Sociale dhe Familjare¹³ përcakton dhe rregullon ofrimin e shërbimeve sociale dhe familjare për personat dhe familjet në nevojë. Së fundi, Ligji për Mbrojtjen e Fëmijëve¹⁴ i shpallur në vitin 2019, integron standardet më të rëndësishme të KDF-së nën të drejtën për jetë, mbijetesë dhe zhvillim, interesin më të mirë të fëmijës, zhvillimin gradual të shkathtësive, respektimin e këndvështrimit të fëmijës dhe mosdiskriminimin si parim ndërsektorial të të drejtave të njeriut për të gjithë të drejtat e fëmijës. Ai rregullon më tej rolet dhe përgjegjësitë e akterëve të ndryshëm institucionalë për mbrojtjen e fëmijëve në nivel qendror duke përfshirë Institucionin e Ombudspersonit, ministritë përkatëse, Zyrën për Qeverisje të Mirë në kuadër të Zyrës së Kryeministrit, Komitetin Ndërministror për të Drejtat e Fëmijës dhe Këshillin për të drejtat e fëmijës. Përveç kësaj, strukturat dhe mekanizmat institucionalë në nivel lokal kanë rolet dhe përgjegjësitë e tyre bazuar në fushëveprimin e tyre që mbulojnë të drejtat e fëmijës duke përfshirë departamentet përkatëse komunale, Qendrën për Punë Sociale dhe Ekipin multisektorial për të Drejtat e Fëmijës.

³ [https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/...](https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/)

⁴ <https://www.unicef.org/child-rights-convention>

⁵ <https://www.ohchr.org/Documents/ProfessionalInterest/cedaw.pdf>

⁶ <https://www.coe.int/cs/web/echr-toolkit/protocole-1>

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>

⁸ <https://mapl.rks-qov.net/wp-content/uploads/2017/10/Law-On-Local-Self-Government.pdf>

⁹ <https://masht.rks-qov.net/en/law-on-preschool-education-no-02-l-52/>

¹⁰ ...

¹¹ ...

¹² <https://mpms.rks-qov.net/en/wpdm-package/law-no-2003-15-on-the-social..>

¹³ https://childhub.org/sites/default/files/library/attachments/369_430_EN_original.pdf

¹⁴ <https://gzk.rks-qov.net/ActDetail.aspx?ActID=20844>

Në Serbi, Ligji për Bazat e Sistemit Arsimor¹⁵rregullon fushat e arsimit parafillor, fillor dhe të mesëm, ndërsa shërbimet e mbrojtjes sociale rregullohen me Ligjin për mbrojtje sociale.¹⁶

Si në Kosovë ashtu edhe në Serbi, në nivel të legjislacionit, në harkun kohor ndërmjet raportit aktual dhe atij të mëparshëm të mbledhjes së të dhënave, nuk është miratuar ndonjë ligj specifik që ndikon drejtpërdrejt në sektorët kritikë në komunat e monitoruara.

---

¹⁵ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_osnovama_sistema_obrazovanja_i..

¹⁶ https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_socijalnoj_zastiti.html

4. Gjetjet e ushtrimit të mbledhjes së të dhënave cilësore/sasiore

Sipas praktikës së zakonshme në raportet e mbledhjes së të dhënave, të dhënat do të prezantohen veçmas për secilën komunë Leposaviq, Zubin Potok dhe Zvečan. Është e rëndësishme të theksohet se këtë vit ishin në dispozicion të dhënat për arsimin dhe mbrojtjen sociale për të tri komunat, ndryshe nga raporti i mëparshëm, çka do të mundësojë analiza tërësore dhe shqyrtim krahasues të gjendjes në sektorët e caktuar në të tri komunat. Ky raport sjell të dhënat më të plota për shërbimet e mbrojtjes sociale, ndërkohë që përmban të dhëna të forta për të gjitha nivelet e arsimit jo-terciar në të tri komunat. Dorëheqja e punonjësve komunalë, oficerëve të policisë, gjyqtarëve dhe prokurorëve, rezultoi në mungesë të qasjes në të dhëna mbi politikat dhe rregulloret, qeverisjen e përgjegjshme ndaj fëmijëve dhe drejtësinë për të miturit.

4.1 Arsimi

4.1.1 Leposaviq

- **Edukimi në fëmijërinë e hershme**

Në Leposaviq, edukimi për fëmijërinë e hershme vazhdon në 3 çerdhe, për fëmijët e moshës 6 muaj deri në 3 vjeç dhe 3 kopshte për fëmijët e moshës 3-5 vjeç. Shërbimet për çerdhe dhe kopshte ofrohen në vendbanimet Lešak, në objektin parafillor “Veselo detinjstvo”, Soçanicë, në objektin parafillor “Bambi” dhe në qytetin e Leposaviqit, në objektin parafillor “Naša radost”.

Të gjitha çerdhet përgatisin plan dhe program vjetor mësimor me fëmijët përfitues, në përputhje me standardet dhe legjislacionin në fuqi. Këtë vit në çerdhe frekuentojnë 84 fëmijë, prej tyre 28 djem dhe 56 vajza. Për shkak të moshës së fëmijëve përfitues, çerdhet në Leposaviq nuk organizojnë aktivitete jashtëshkollore. Të gjitha objektet kanë nevojë për staf mjekësor dhe higjienik si dhe pajisje dhe hapësirë shtesë për lavanderi.

Kopshtet e fëmijëve në Leposaviq, Leshak dhe Soçanicë përdorin të njëjtat objekte si çerdhet dhe zbatojnë planet mësimore në përputhje me Ligjin serb për arsimin parafillor dhe statutet e këtyre objekteve parafillore. Ofrojnë shërbime për 112 fëmijë, nga 3 deri në 5 vjeç e gjysmë, prej tyre 64 djem dhe 58 vajza. Objektet kanë nevojë për edukatorë dhe staf ndihmës shtesë, ambiente shtesë për të akomoduar fëmijët dhe aktivitete, banja, tavolina, karrige dhe lodra. Njësoj si çerdhet, kopshtet nuk organizojnë aktivitete jashtëshkollore veçmas, por përfshihen në programin e rregullt të zbatuar me fëmijët.

Programi përgatitor parafillor organizohet në të njëjtat ambiente me arsimin e hershëm në Lešak, Soçanicë dhe Leposaviq, për fëmijët e moshës 5.5 deri në 6.5 vjeç. Të gjitha programet përgatitore parafillore përgatisin plane dhe programe mësimore rregullisht, në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe rregulloret e brendshme, dhe bazuar në raportin vjetor për vitin paraprak. Këtë vit në program u regjistruan 98 fëmijë, prej tyre 57 vajza dhe 41 djem. Objektet parafillore kanë nevojë për hapësirë shtesë për klasat, si dhe tabela, rafte dhe

dollap për rroba. Parafillorët nuk organizojnë aktivitete jashtëshkollore veçmas, ato janë të integruara me program të rregullt mësimor.

Fëmijët në komunën e Leposaviqit ndjekin klasat e ulëta të arsimit fillor (1-4 klasë) në tri shkolla duke përfshirë shkollën fillore “Leposaviq”, shkollën fillore “Stana Baçanin” dhe shkollën fillore “Vuk Karaxhiq”. Të gjitha shkollat përgatitin dhe zbatojnë plane dhe programe të rregullta, në përputhje me legjislacionin në fuqi në Serbi. Këtë vit në klasat e ulëta të arsimit fillor vijnë 354 fëmijë, prej tyre 152 djem dhe 202 vajza. Shkollat kanë nevojë për trajnimin e mësimeve dhe zhvillimin e vazhdueshëm të kapaciteteve të tyre profesionale. Mungojnë mësimeve të gjuhës angleze dhe asistent personal e pedagogjik për arsimin gjithëpërfshirës.

Institucioni realizon aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës, ekskursionet, alpinizmin dhe skautizmin, aksionet humanitare, ngjarjet sportive, seksionin sportiv, festivale, gara, kor dhe orkestër dhe punëtori. Fëmijët shfaqin interes dhe entuziazëm të madh për aktivitetet jashtëshkollore, me 198 fëmijë të përfshirë në seksione të ndryshme, prej tyre 101 djem dhe 97 vajza.

3 shkollat fillore të lartpërmendura strehojnë edhe fëmijë që ndjekin klasat e larta të arsimit fillor (5-8 klasa). Shkollat aplikojnë kurrikula (plan dhe program mësimor) të përgatitur nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë serbe. Këtë vit 278 fëmijë (mosha 11-14 vjeç) ndjekin shkollat në qytetin e Leposaviqit, Leshakut dhe Soçanicës, prej tyre 130 djem dhe 148 vajza. Shkollave u mungojnë kabinete mësimore për kiminë, fizikën dhe biologjinë, si dhe pajisje për laboratorë dhe kabinete dhe salla sportive.

Shkollat zbatojnë aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës, folklorin, ekskursionet, alpinizmin dhe skautizmin, aksionet humanitare, ngjarjet sportive, seksionin sportiv, festivale, gara, kor dhe orkestër, punëtori, matematikë dhe aktivitete praktike. Fëmijët e këtyre klasave marrin pjesë në aktivitete pavarësisht mangësive në hapësirë dhe pajisje. 198 fëmijë ndjekin disa nga aktivitetet, prej tyre 104 djem dhe 94 vajza. Shkollat kanë nevojë për hapësirë shtesë për seksionin e dramës, korin dhe artet pamore si dhe kompjuterët, kostumet dhe instrumentet muzikore për aktivitete të tjera jashtëshkollore.

Fëmijët në komunën e Leposaviqit arsimin e mesëm e ndjekin në shkollën teknike “Nikola Tesla” në qendër të Leposaviqit dhe në Shkollën Bujqësore në Leshak. Të dyja shkollat aplikojnë planprograme të Ministrisë së Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë serbe. Këtë vit në Leposaviq arsimin e mesëm (1-4 klasë, fëmijë 15-18 vjeç) ndjekin 367 fëmijë, prej tyre 204 djem dhe 163 vajza.

Shkollat kanë nevojë për plane veprimi afatgjata, mësimeve shtesë dhe mësimeve bashkëpunëtorë, së bashku me trajnimin e mësimeve dhe hapësirë shtesë për laboratorë, kuzhinë dhe sallë sportive.

Shkollat e mesme zbatojnë aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë folklorin, panairët, seksionet e IT-së, aksionet humanitare, ngjarjet sportive, seksionet sportive, ekskursionet

dhe aktivitetet praktike. Fëmijët tregojnë interes dhe talent të madh për angazhimin dhe veprimet jashtë shkollës. 198 fëmijë i ndjekin aktivitetet jashtëshkollore, prej tyre 75 djem dhe 123 vajza. Shkollat kanë nevojë për plane dhe burime financiare shtesë për prezantimin e aktiviteteve të reja jashtëshkollore si dhe kabinete mësimore, hapësira shtesë për seksione, konvikte për nxënës dhe sallë sportive.

TREGUESIT - Arsimi - Komuna e Leposaviqit

<i>Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin parafillor</i>	
Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin parafillor (gjithsej)	196
Numri i fëmijëve (djem)	92
Numri i fëmijëve (vajza)	104
<i>Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të përfshirë në arsimin parafillor</i>	5
<i>Numri i fëmijëve të përfshirë nga programi përgatitor parafillor për fëmijë një vit para shkollës fillore</i>	
Numri i fëmijëve të përfshirë nga programi përgatitor parafillor për fëmijë një vit para shkollës fillore (gjithsej)	98
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	6
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	12
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	32
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	58
<i>Numri i objekteve arsimore që përfshijnë fëmijët në programin parafillor përgatitor një vit para shkollës fillore</i>	
Numri i objekteve arsimore që përfshijnë fëmijët në programin parafillor përgatitor një vit para shkollës fillore (gjithsej)	7
Numri i institucioneve zona rurale	4
Numri i institucioneve zona urbane	3
Lloji i institucionit (kush është ofruesi i shërbimit)	Shkolla fillore Leposaviq, Lešak dhe Soçanicë

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin fillor

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin fillor (gjithsej)	632
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	30
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	82
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	216
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	304

<i>Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në shkolla speciale ose departamente të arsimit fillor, bazuar në të dhënat nga Komisioni Ndërdepartal</i>	11 (2 djem dhe 9 vajza)
---	-------------------------

<i>Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara Edukimi i vazhdueshëm pas shkollës fillore</i>	4
---	---

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin e mesëm

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin e mesëm (gjithsej)	367
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të përfshira në arsimin e mesëm

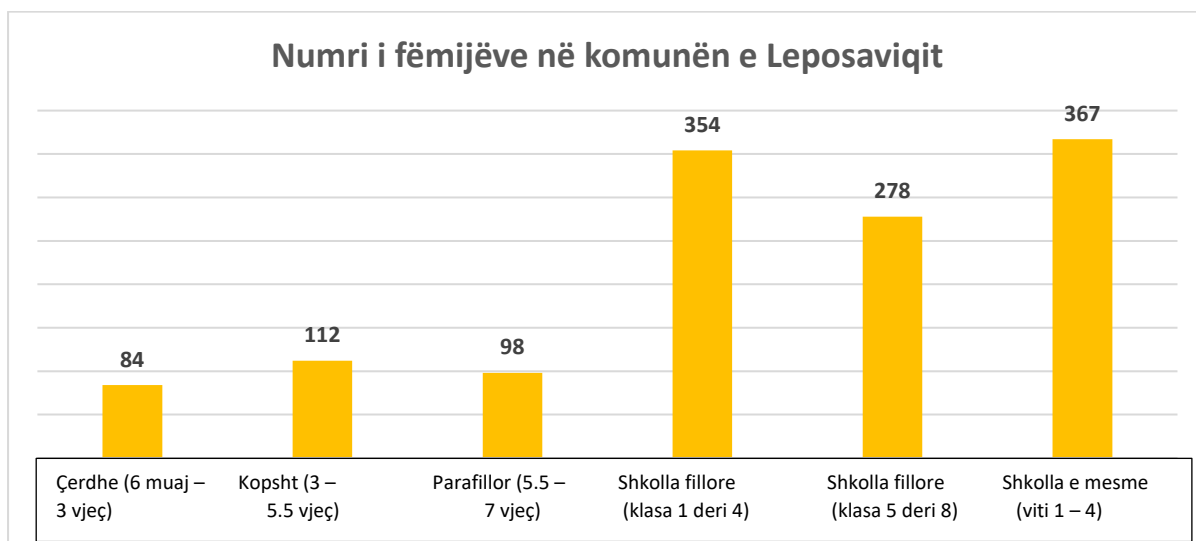
Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të përfshirë në arsimin e mesëm (gjithsej)	3
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	1
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	0
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	1
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	1

<i>Numri i fëmijëve që braktisin shkollën e mesme para kohe</i>	6 (4 në zonat rurale, 2 në zonat urbane)
---	---

Tabela dhe grafiku më poshtë tregojnë numrin e fëmijëve për nivele arsimore në komunën e Leposaviqit

Kategoria	Leposaviq
Çerdhe (6 muaj - 3 vjet)	84
Kopshti i fëmijëve (3 - 5,5 vjeç)	112
Parafillor (5,5 - 7 vjeç)	98
Shkolla fillore (klasa 1 deri në 4)	354
Shkolla fillore (klasa 5 deri në 8)	278
Shkolla e mesme (klasa 1-4)	367

4.1.2 Zubin Potok

- **Edukimi në fëmijërinë e hershme**

Objekti parafillor në Zubin Potok – Çerdhe (fëmijët nga 6 muaj deri në 3 vjeç) posedon planin dhe programin vjetor të punës dhe dokumentet tjera të politikës dhe planifikimit të brendshëm të parapara me legjislacionin në fuqi. Nga të dhënat e mbledhura për këtë institucion, në çerdhe janë të regjistruar 65 fëmijë, prej tyre 46 djem dhe 19 vajza. Megjithatë, ajo nuk ka kapacitet të mjaftueshëm për të gjithë fëmijët në nevojë, çka rezulton me lista më të gjata pritjeje të fëmijëve. Numri i saktë i fëmijëve që kanë mbetur pa qasje në çerdhe nuk dihet. Çerdhja ka nevojë për staf shtesë, hapësirë për të akomoduar të gjithë fëmijët e regjistruar dhe për të realizuar aktivitete, pajisje digjitale (kompjuterë dhe të tjera), mjete shtesë financiare, orëdi dhe materiale për punë me fëmijët. Aktivitetet jashtëshkollore janë të integruara me programin e rregullt në çerdhe, duke përfshirë artet, sportet, orët mësimore të gjuhës angleze, pikniqet dhe të tjera.

Objekti parafillor në Zubin Potok – Kopshti (për fëmijët nga 3 deri në 5 vjeç e gjysmë) posedon të gjitha dokumentet e planifikimit vjetor dhe politikës së brendshme në përputhje me legjislacionin në fuqi. Numri i fëmijëve të regjistruar për çdo grup e kalon kapacitetin e parashikuar me 30%. Në kopsht janë 197 fëmijë, prej tyre 121 djem dhe 76 vajza. Kopshti ka nevojë për hapësirë dhe pajisje shtesë, ndihmë financiare si dhe edukatorë dhe staf ndihmës shtesë. Njësoj si çerdhja, objekti nuk organizon aktivitete jashtëshkollore veçmas, por i integron ato me programin e rregullt arsimor. Ato përfshijnë arte, sporte, orë mësimore të gjuhës angleze, pikniqe dhe aktivitete të tjera në natyrë.

- ***Programi përgatitor parafillor***

Objekti i programit përgatitor parafillor (për fëmijë 5,5 – 6,5 vjeç) – miratohet plani mësimor për programin përgatitor parafillor së bashku me planet dhe programet për klasat e tjera të arsimit të rregullt. Këtë vit në program u regjistruan 57 fëmijë, prej tyre 40 djem dhe 17 vajza. Objekti ka nevojë për staf shtesë mësimor dhe ndihmës, ndihmë financiare, hapësirë shtesë dhe pajisje. Bazuar në informacionet kthyesë nga institucioni parafillor, aktivitetet jashtëshkollore janë të integruara me aktivitete të rregullta duke përfshirë seksionet e artit, sportet, orët mësimore të gjuhës angleze, pikniqet dhe aktivitetet e tjera në natyrë.

- ***Arsimi fillor i klasave të ulëta***

Shkolla fillore Jovan Cvijiq në Zubin Potok, shkolla fillore “Blagoje Radiq” në Zupçe dhe shkolla fillore “Petar Kočić” në Bërnjak realizojnë klasat e ulëta të arsimit fillor (1-4 klasë, 6-10 vjeç). Ata posedojnë plane dhe programe vjetore të punës së shkollës dhe plane vjetore operative të punës së punonjësve. Në shkollën “Jovan Cvijiq” këtë vit vijnë 223 nxënës, prej tyre 115 djem dhe 108 vajza, ndërsa në shkollën fillore “Blagoje Radiq” në Zupçe janë regjistruar 29 fëmijë, prej tyre 20 djem dhe 9 vajza, dhe 21 nxënës ndjekin shkollën fillore”. “Petar Kočić”, prej tyre 12 djem dhe 9 vajza. Të gjitha shkollat kanë nevojë për mbështetje për ngritjen e kapaciteteve profesionale të mësimit, ndihmë financiare, klasa dhe kabinete mësimore shtesë, pajisje digjitale dhe mjete mësimore. Sa i përket aktiviteteve jashtëshkollore, të tri shkollat kanë seksione të dramës, folklorit, muzikës (kor dhe orkestër shkollore), organizojnë debate, pikniqe, panairë, organizojnë seksione IT, ngjarje artistike, gara sportive, seksione sportive, ekskursione, orë të gjuhës angleze, hulumtime, punëtori, ekspozita shitjesh, orë matematikore, aksione humanitare dhe festivale.

- ***Klasat e larta të arsimit fillor***

Të trija shkollat duke përfshirë shkollën fillore “Jovan Cvijiq” në Zubin Potok, shkollën fillore “Blagoje Radiq” në Zupçe, shkollën fillore “Petar Kočić” realizojnë klasat e larta të arsimit fillor (klasa 5-8, fëmijët e moshës 10-14 vjeç) dhe kanë të gjitha dokumentet e planifikimit dhe politikës së brendshme të përcaktuara me ligj. Këtë vit 266 nxënës vijnë klasat e larta të shkollës fillore “Jovan Cvijiq”, prej tyre 123 djem dhe 143 vajza, 34 nxënës në shkollën fillore “Blagoje Radiq”, prej tyre 24 djem dhe 10 vajza dhe 33 nxënës ndjekin klasat e larta të shkollës fillore “Petar Kočić”, 18 djem dhe 15 vajza. Të gjitha shkollave u mungojnë

burimet financiare dhe kanë nevojë për mbështetje për zhvillimin e kapaciteteve profesionale të mësimeve. Mbështetja nevojitet për klasa shtesë, kabinete mësimore dhe mjete mësimore digjitale. Shkollat organizojnë një sërë aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës, folklorin, debatet, piknik, panairt, seksionin e IT, ngjarjet artistike, garat sportive, seksionet sportive, ekskursionet, orë të gjuhës angleze, festivalet, hulumtim shkencor, aksionet humanitare, seksionet muzikore, etj.

- ***Arsimi i mesëm***

Shkolla e mesme “Grigori Bozovic” në Zubin Potok (shkollimi i mesëm 1-4 klasë) posedon të gjitha dokumentet planifikuese duke përfshirë planin mësimor dhe planin e mësimeve, planin e veprimit, planin zhvillimor, planin e aktiviteteve kurrikulare dhe jashtëshkollore, dhe planet individuale të arsimit (IOP). Këtë vit në shkollë vijnë 196 fëmijë (14-18 vjeç), prej tyre 115 djem dhe 81 vajza. Të gjitha dokumentet e planifikimit dhe politikave të kërkuara nga ministria e linjës janë miratuar. Shkollës i mungojnë burimet financiare për aktivitete të ndryshme dhe inventar/pajisje për mësime më cilësore. Në përputhje me kapacitetet dhe burimet ekzistuese, stafi mësimor bën përpjekje maksimale për të përmbushur nevojat arsimore të fëmijëve drejt arritjes së potencialit të plotë dhe arritjes së objektivave dhe ambicieve. Për sa i përket aktiviteteve jashtëshkollore, shkolla mban seksionin e dramës, folklorin, kuize, debate, pikniqe, panairt, trajnime për teknologjinë informative, aksione humanitare, ngjarje artistike, gara sportive, gara njohurish, klube, orë matematike, seksione muzikore dhe aktivitete praktike.

TREGUESIT - Edukimi - Komuna Zubin Potok*Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin parafillor*

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin parafillor (gjithsej)	262
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	32
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	18
Numri i fëmijëve në mjedisin urban (djem)	167
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	45

<i>Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të përfshirë në arsimin parafillor</i>	3 (2 djem dhe 1 vajzë)
---	------------------------

Numri i fëmijëve që ndjekin programin përgatitor parafillor (një vit para fillimit të shkollës së rregullt)

Numri i fëmijëve që marrin pjesë në programin parafillor përgatitor (një vit para se të filloni shkollën e rregullt - total)	57
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	12
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	4
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	28
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	13

Numri i objekteve arsimore që regjistrojnë fëmijët në programin përgatitor parafillor një vit para shkollës fillore

Numri i objekteve që regjistrojnë fëmijët në programin përgatitor parafillor një vit para fillimit të shkollës (gjithsej)	4
Numri i objekteve në zonat rurale	3
Numri i objekteve në zonat urbane	1
Lloji i objektit (kush është ofruesi i shërbimit)	PU Naše Dete

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin fillor

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin fillor (gjithsej)	606
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	238
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	251
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	74
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	43

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin fillor gjithëpërfshirës, bazuar në të dhënat e Komisionit Ndërsektorial (gjithsej)

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin fillor gjithëpërfshirës, bazuar në të dhënat e Komisionit Ndërsektorial (gjithsej)	IOP 1	IOP 2	IOP 3
Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin fillor gjithëpërfshirës, bazuar në të dhënat e Komisionit Ndërsektorial (gjithsej)	1	2	2
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)			
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)			
Numri i fëmijëve në mjedisin urban (djem)	1	1	1
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)		1	1

Numri i fëmijëve që ndjekin arsimin e mesëm

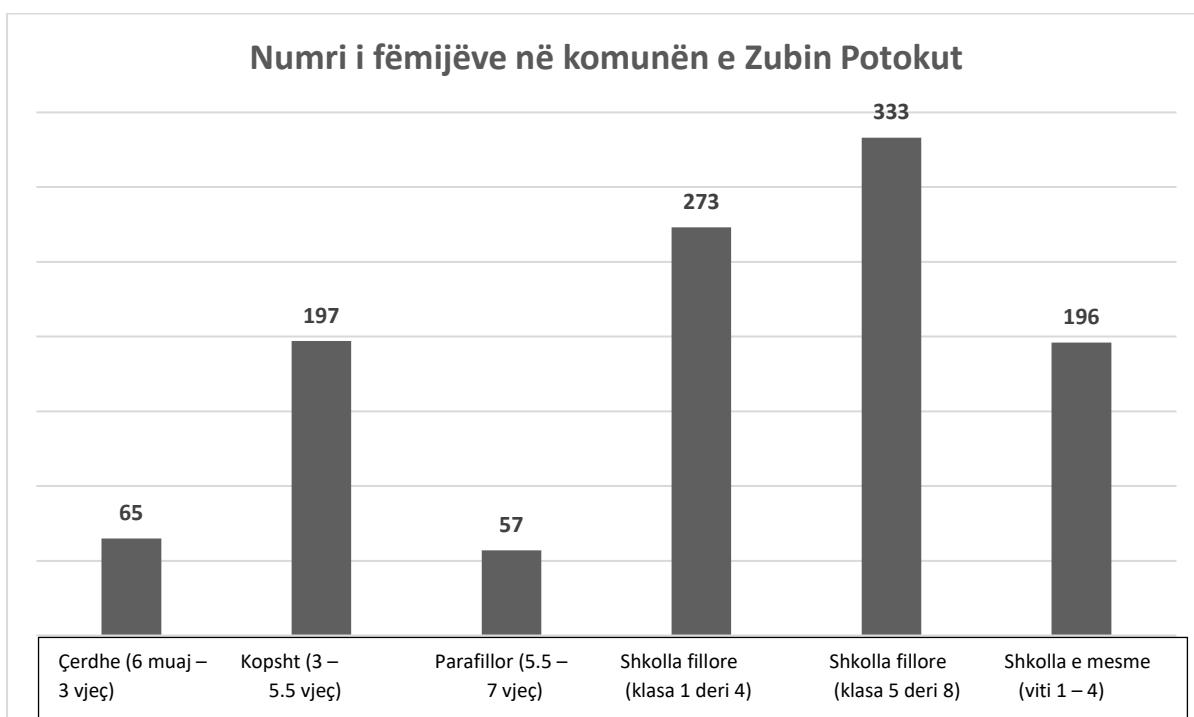
Numri i fëmijëve në arsimin e mesëm (gjithsej)	196
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	115
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	81

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin e mesëm

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin e mesëm (gjithsej)	1
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	0
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	0
Numri i fëmijëve në mjedisin urban (djem)	1
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	0

Tabela dhe grafiku më poshtë tregojnë numrin e fëmijëve për çdo nivel arsimor në komunën e Zubin Potokut

Kategoria	Zubin Potok
Çerdhe (6 muaj - 3 vjet)	65
Kopshti i fëmijëve (3 - 5,5 vjeç)	197
Parafillor (5,5 - 7 vjeç)	57
Shkolla fillore (klasa 1 deri në 4)	273
Shkolla fillore (klasa 5 deri në 8)	333
Shkolla e mesme (klasa 1-4)	196

4.1.3 Zveçan

- **Edukimi në fëmijërinë e hershme**

Objekti parashkollor “Lane” në Zveçan ka çerdhe për fëmijë nga 6 muaj deri në 3 vjeç dhe kopsht për fëmijë nga 3 deri në 5 vjeç e gjysmë. Ajo funksionon në përputhje me legjislacionin në fuqi për arsimin parashkollor në Serbi. Çerdhja dhe kopshti përgatisin plane dhe programe mësimore vjetore në përputhje me rregulloret përkatëse dhe standardet e cilësisë që zbatohen për programet parafillore të rregulluara nga ministria e linjës në Serbi.

Shërbimin e çerdhes këtë vit e përdorin 55 fëmijë, prej tyre 28 djem dhe 27 vajza. Shërbimi nuk është i disponueshëm për fëmijët në zonat rurale, gjë që i vendos ata fëmijë dhe prindërit e tyre në pozitë të pabarabartë krahasuar me bashkëmoshatarët e tyre në zonat urbane. Objekti ka nevojë për kapacitet shtesë hapësinor për të pritur para të gjithë fëmijët në nevojë

në zonat rurale. Gjithashtu i mungojnë mjetet didaktike për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe ka nevojë për uebfaqe për komunikim më të mirë me publikun. Në çerdhe realizohen aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës dhe folklorit. Në këto aktivitete janë përfshirë 10 fëmijë, prej tyre 6 djem dhe 4 vajza. Objektit i mungon hapësira e jashtme për realizimin e aktiviteteve jashtëshkollore.

Objekti i parafillorëve “Lane” drejton kopshtin për fëmijë nga 3 deri në 5 vjeç e gjysmë me 149 përfitues në vitin 2023, prej tyre 78 djem dhe 71 vajza. Njësoj si çerdhja, nuk ka kapacitet për të zgjeruar shërbimet në zonat rurale. Kopshti ka nevojë për mbështetje për të organizuar punëtori të kujdesit shëndetësor të përshtatura për moshën e fëmijëve për të kontribuar në ndërgjegjësimin më të mirë shëndetësor dhe parandalimin e sëmundjeve. Objekti realizon aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e teatrit dhe folklorin. Aktualisht në këto aktivitete janë të angazhuar 33 fëmijë, prej tyre 10 djem dhe 23 vajza.

- ***Programi përgatitor parafillor***

Në objektin parafillor “Lane” realizohet edhe programi përgatitor parafillor për fëmijët 5,5 – 6,5 vjeç, i cili zgjat 9 muaj si program i parë arsimor i detyrueshëm. Ai zbaton kornizën përkatëse legislative dhe rregullatore dhe standardet e cilësisë të përcaktuara nga ministria e linjës në Serbi. Programi përgatitor parafillor zbatohet edhe në zonat rurale, si dhe në hapësirat e shkollave fillore në fshatrat Zherovnicë, Grabovc dhe Banjskë. Këtë vit në program u regjistruan 86 fëmijë, prej tyre 38 djem dhe 48 vajza. Objektet nuk kanë hapësirë të mjaftueshme, materiale didaktike dhe burime financiare për angazhimin e ekspertëve të jashtëm. Ata realizojnë aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës dhe folklorit, me 25 fëmijë të përfshirë në këto aktivitete, prej tyre 10 djem dhe 15 vajza.

- ***Arsimi fillor i klasave të ulëta***

Fëmijët në komunën e Zveçanit vijojnë klasat e ulëta të arsimit fillor (1-4 klasë) në shkollën fillore “Vuk Karaxhiq” në Zveçan, në shkollën fillore “Banoviq Strahinja” në vendbanimin Banjskë dhe në shkollën fillore “Sveti Sava” në fshatin Zherovnicë. Shkollat zbatojnë planin dhe programin e përgatitur nga Ministria e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë së Serbisë dhe funksionojnë në përputhje me kornizën ligjore dhe rregullatore në fuqi për arsimin fillor në Serbi. Programi shkollor ofron bazën për mësimdhënësit dhe bashkëpunëtorët profesional për të planifikuar dhe zbatuar punën e tyre. Ai shërben si një dokument kyç që përcakton qëllimet, standardet dhe përmbajtjen e mësimdhënies. Aktualisht në komunë klasat e ulëta të arsimit fillor i ndjekin 230 fëmijë (7-11 vjeç), prej tyre 109 djem dhe 121 vajza. Shkolla ka nevojë për uebfaqe për të përmirësuar komunikimin me publikun dhe transparencën e punës së saj si dhe fotokopjues, hartat gjeografike dhe materialet didaktike për punën me fëmijët me aftësi të kufizuara. Shkollat realizojnë aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës, folklorit, sportit, korit dhe orkestrës, si dhe organizimin e aksioneve humanitare, me 69 fëmijë të angazhuar në këto aktivitete, prej tyre 20 djem dhe 49 vajza. Ka nevojë për hapësirë shtesë për aktivitetet jashtë shkollës, blerjen e sistemit të zërit dhe projektorit LCD.

- ***Klasat e larta të arsimit fillor***

Fëmijët në komunën e Zveçanit ndjekin klasat e larta të arsimit fillor (5-8 klasë) edhe në shkollën fillore Vuk Karaxhiq” në Zveçan dhe në shkollën fillore “Sveti Sava” në Zherovnicë. Shkollat zbatojnë planin dhe programin e zhvilluar nga Ministria Serbe e Arsimit, Shkencës dhe Teknologjisë dhe funksionojnë në përputhje me kornizën legjislative dhe rregullatore për arsimin fillor në Serbi. Këtë vit në komunën e Zveçanit klasat e larta të arsimit fillor (11-15 vjeç) i ndjekin 243 fëmijë, prej tyre 110 djem dhe 133 vajza. Shkollat kanë nevojë për pajisje gjeometrike, harta gjeografike dhe materiale didaktike për fëmijët me aftësi të kufizuara. Shkollat organizojnë aktivitete jashtëshkollore duke përfshirë seksionin e dramës, folklorin, aksionet humanitare, korin dhe orkestrën, me 72 fëmijë që i ndjekin këto aktivitete, prej tyre 26 djem dhe 46 vajza. Shkollat kanë nevojë për hapësirë shtesë për aktivitete jashtëshkollore si dhe sistem zëri me mikrofona dhe projektor LCD.

- ***Arsimi i mesëm***

Shkolla e mesme Zveçan (arsimi i mesëm 1-4 klasë) funksionon në përputhje me legjislacionin në fuqi dhe standardet e cilësisë për këtë nivel të arsimit në Serbi, dhe posedon plan dhe program mësimor dhe plan zhvillimor të shkollës. Aktualisht në shkollë vijojnë 175 fëmijë (15-18 vjeç), prej tyre 52 djem dhe 123 vajza. Sfida kryesore është se shkolla nuk ka objektin e saj me ambiente adekuate dhe kabinete mësimore. Kjo është arsyeja që shkolla nuk realizon aktivitete jashtëshkollore.

TREGUESIT Arsimi Komuna Zveçan

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin parafillor

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin parafillor (gjithsej)	86
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	10
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	12
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	26
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	38

Numri i fëmijëve të përfshirë nga programi përgatitor parafillor për fëmijë një vit para shkollës fillore

Numri i fëmijëve të përfshirë nga programi përgatitor parafillor për fëmijë një vit para shkollës fillore (gjithsej)	86
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	9
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	10
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	29
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	38

Numri i objekteve parafillore që regjistrojnë fëmijët në programin përgatitor parafillor një vit para shkollës fillore

Numri i objekteve parafillore që regjistrojnë fëmijët në programin përgatitor parafillor një vit para shkollës fillore (gjithsej)	1
Numri i objekteve në zonat rurale	3 njësi në terren
Numri i institucioneve në zonat urbane	1
Lloji i institucionit (cili është ofrues i shërbimit)	Objekti parafillor Lane

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin fillor

Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin fillor (gjithsej)	590
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	54
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	63
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	219
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	254

Numri i përfshirjes së fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin fillor gjithëpërfshirës, bazuar në të dhënat e Komisionit Ndërsektorial (gjithsej)

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara në arsimin fillor gjithëpërfshirës, bazuar në të dhënat e Komisionit Ndërsektorial (gjithsej)	6
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	0
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	0
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	4
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	2

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që vazhdojnë shkollimin pas arsimit fillor

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që vazhdojnë shkollimin pas arsimit fillor (gjithsej)	4
Numri i fëmijëve që kanë përfunduar klasën e 8-të	4
Numri i fëmijëve të regjistruar në vitin e parë të shkollës së mesme	4

Fëmijët e përfshirë në arsimin e mesëm

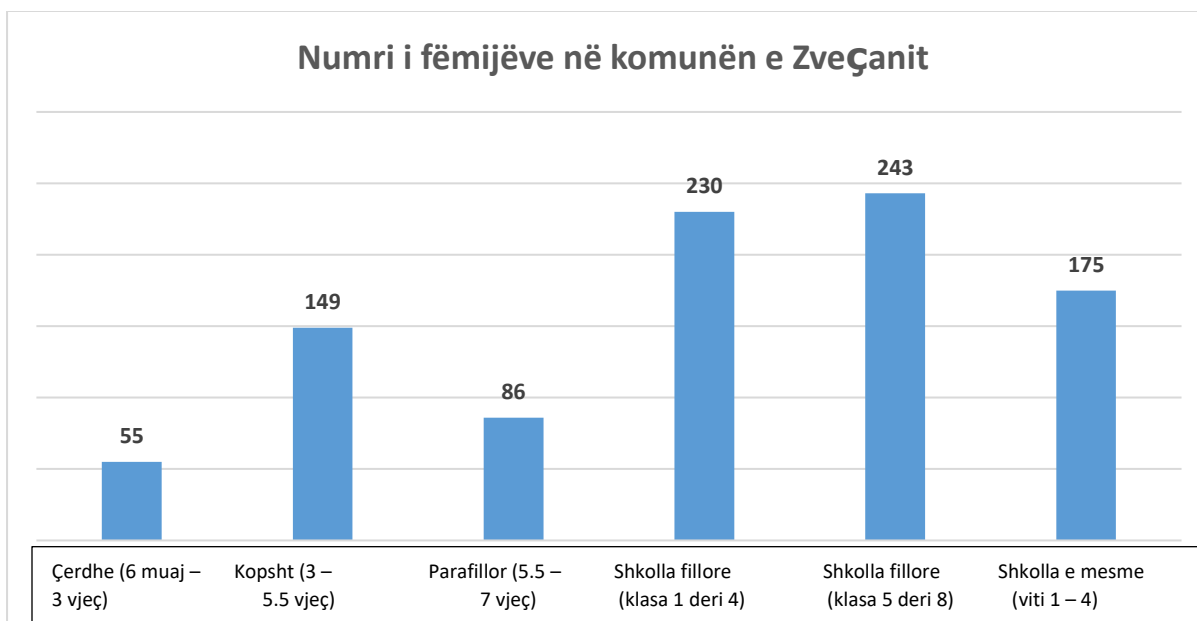
Numri i fëmijëve të përfshirë në arsimin e mesëm (gjithsej)	175
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	13
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	14
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	39
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	109

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të përfshirë në arsimin e mesëm

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara të përfshirë në arsimin e mesëm (gjithsej)	4
Numri i fëmijëve në zonat rurale (djem)	1
Numri i fëmijëve në zonat rurale (vajza)	1
Numri i fëmijëve në zonat urbane (djem)	1
Numri i fëmijëve në zonat urbane (vajza)	1

Tabela dhe grafiku më poshtë tregojnë numrin e fëmijëve të regjistruar në të gjitha nivelet arsimore për komunën e Zveçanit.

Kategoria	Zveçani
Çerdhe (6 muaj - 3 vjet)	55
Kopshti i fëmijëve (3 - 5,5 vjeç)	149
Parafillor (5,5 - 7 vjeç)	86
Shkolla fillore (klasa 1 deri në 4)	230
Shkolla fillore (klasa 5 deri në 8)	243
Shkolla e mesme (klasa 1-4)	175

4.1.4 Shkolla “Vlada Četković” në Mitrovicën e Veriut

Fëmijët romë, ashkali dhe egjiptianë që jetojnë kryesisht në Mëhallën e Romëve në Mitrovicën Jugore ndjekin shkollën fillore “Vlada Četković” në Mitrovicën e Veriut. Kurrikula është në gjuhën serbe me disa lëndë në gjuhën rome. Në shkollën fillore “Vlada Četković” vijojnë gjithsej 215 fëmijë nga këto komunitete, prej tyre 95 djem dhe 120 vajza. Tabela e mëposhtme tregon numrin e fëmijëve në çdo klasë të shkollës fillore:

Klasa	Numri i fëmijëve (gjithsej)	Numri i djemve	Numri i vajzave
Klasa e 1-rë	31	14	17
klasën e 2-të	32	18	15
klasa e 3-të	30	12	18
klasën e 4-të	40	21	19
klasa e 5-të	17	5	12
klasën e 6-të	32	12	20
klasa e 7-të	16	5	11
klasa e 8-të	17	8	9

Pjesëmarrja në shkollë është pothuajse 100% e rregullt me fëmijë nga klasat më të ulëta (7-10 vjeç, klasa 1-4), ndërsa mungesa nga shkolla është më e shpeshtë me fëmijët nga klasat më të larta (11-15 vjeç, klasa 5-8). Sipas informacioneve nga shkolla, 95% e fëmijëve e përfundojnë shkollën fillore. Braktisja e shkollës në nivelin e arsimit fillor është 5%. Të gjithë fëmijët që ndjekin këtë shkollë fillore janë përfshirë në ciklet e rregullta të vaksinimit dhe ekzaminimet sistemike shëndetësore, në varësi të moshës dhe orarit të vaksinimit.

4.2 Mbrojtja Sociale

4.2.1 Lepasaviq

Për shkak të zhvillimeve politike, komuna nuk ishte në gjendje të miratonte ndonjë politikë apo dokument planifikues. Megjithatë, pavarësisht sfidave, të gjitha shërbimet ekzistuese të mbrojtjes sociale iu ofruan familjeve dhe fëmijëve në nevojë. Këtu është përmbledhja e shërbimeve të ofruara nën kategorinë **Shërbimet e planifikimit dhe vlerësimit**:

Vlerësimi i *Shërbimit për situatën, nevojat, pikat e forta dhe rreziqet e përfituesve (dhe personave të tjerë të rëndësishëm në mjedisin e tyre)*, ekziston dhe është në dispozicion të përfituesve këtë vit. Aktualisht me këtë shërbim janë të mbuluar 7 fëmijë, 8-12 vjeç, prej tyre 4 djem dhe 3 vajza. Qendra për mirëqenie sociale si ofruar i shërbimeve ka nevojë për hapësira shtesë për zyre, klasa, kompjuterë dhe pajisje të tjera të zyrës.

Shërbimi i *Vlerësimit të kujdestarëve, prindërve kujdestarë ose prindërve birësues* është i vendosur dhe i disponueshëm për përfituesit. Qendra për Mirëqenie Sociale e kupton rëndësinë e shërbimeve të kujdestarisë dhe konsideron se duhet të ofrohet më shumë nxitje për zhvillimin e saj të mëtejshëm. Aktualisht 5 fëmijë (3 djem dhe 2 vajza), të moshës nga 10 deri në 16 vjeç, janë të vendosur në familje kujdestare. Qendra për mirëqenie sociale si ofruar i shërbimeve ka nevojë për linjën SOS dhe më shumë familje që të përfshihen në programin e kujdestarisë.

Zhvillimi i shërbimit të një plani individual ose të ofrimit të shërbimeve familjare dhe masave të mbrojtjes ligjore (dhe vlerësime dhe plane të tjera) nuk është funksional dhe nuk është i disponueshëm për përfituesit. Nga Qendra për Mirëqenie Sociale bëjnë të ditur se ky shërbim nuk është realizuar asnjëherë nga ky institucion.

Shërbimi Qëndrimi ditor (qendra e kujdesit ditor ose dhoma e ndenjës) është e vendosur dhe e disponueshme për përfituesit. Aktualisht këtë shërbim përdorin 25 fëmijë të moshës 3-14

vjeç, prej tyre 13 djem dhe 12 vajza. Ofruesi i shërbimit, Qendra për Mirëqenie Sociale, ka nevojë për terapistë shtesë, shërbime shtesë të kujdesit shëndetësor për fëmijët përfitues, hapësirë shtesë për aktivitete edukative dhe mjete të përshtatshme për punë me fëmijët duke iu përshtatur aftësive të tyre.

Ndihma e *shërbimit në shtëpi* është e vendosur dhe e disponueshme për përfituesit dhe sigurohet nga Qendra për Mirëqenie Sociale, por kryesisht për të moshuarit dhe personat e rritur në nevojë (Gerontologjik/Asistent i Shtëpisë).

Strehimorja e shërbimit dhe shërbimet e tjera që mbështesin vendosjen e përfituesve me familjen ose në mjedisin e tyre të drejtpërdrejtë nuk është prezantuar dhe jo në vend.

- **Shërbime të Pavarura të Mbështetjes së Jetesës**

Shërbimi Strehimi i mbështetur është i vendosur dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht këtë shërbim përdorin 8 fëmijë (9-13 vjeç), prej tyre 3 djem dhe 5 vajza. Ofruesi i shërbimeve, qendra për mirëqenie sociale, ka nevojë për burime njerëzore shtesë, duke përfshirë terapistë të të folurit dhe profesionistë, si dhe kapacitete shtesë akomoduese dhe shërbime për punën e përditshme edukative me fëmijët dhe zhvillimin e aftësive të tyre për zgjidhjen e problemeve.

Shërbimi Asistent Personal është prezantuar dhe i disponueshëm për fëmijët përfitues. Aktualisht 10 fëmijë të moshës 7-14 vjeç përdorin shërbimet e asistentëve personale, prej tyre 8 djem dhe 2 vajza. Megjithatë, shërbimi nuk ofrohet drejtpërdrejt nga qendra për mirëqenie sociale, por nga qendra për ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale me bazë komunitare “Jelena Anžujaska”. Ofruesit e shërbimeve kanë nevojë për ngritjen e kapaciteteve të stafit, materialet shkollore, mjetet didaktike dhe mjetin për transportin e fëmijëve me aftësi të kufizuara.

Shërbimi Trajnimi për jetesë të pavarur është krijuar dhe funksional, por 8 muajt e fundit nuk është i disponueshëm për përfituesit sepse stafi që punon në ofrimin e shërbimit nuk ka ambiente zyre. Janë 10 fëmijë (5-15 vjeç) përfitues të shërbimit, prej tyre 5 djem dhe 5 vajza. Qendra për mirëqenie sociale, si ofrues i shërbimeve, ka nevojë për hapësirë për trajnim dhe këshillim si dhe kompjuterë.

- **Shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative**

Shërbimi *Mbështetje intensive për familje në kriza* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit.

Shërbimi i *Këshillimit dhe mbështetjes së kujdestarëve, prindërve kujdestarë dhe prindërve birësues*, është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Megjithatë, buxheti i përdorur për ofrimin e këtij shërbimi nuk ka financim të qëndrueshëm. Aktualisht janë 20 fëmijë (8-14 vjeç) përfitues të këtij shërbimi, prej tyre 9 djem dhe 11 vajza. Qendra për mirëqenie sociale, si ofrues i shërbimeve, ka mungesë të burimeve njerëzore duke përfshirë stafin këshillues dhe terapistë, dhe ka nevojë për shërbime të përditshme të bazuara në komunitet, hapësirë për këshillim, inventar (tavolina dhe karrige), kompjuterë dhe pajisje të tjera elektronike.

Shërbimi *Mbështetje për familjen që ofron përkujdesje për një fëmijë ose të rritur me aftësi të kufizuara* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Qendra për Mirëqenie Sociale

bën përpjekje maksimale për të ofruar mbështetje të gjithpërfshirëse për familjet në nevojë. Aktualisht janë 9 fëmijë me aftësi të kufizuara (3-11 vjeç) familjet e të cilëve marrin këtë mbështetje, prej tyre 5 djem dhe 4 vajza. Shumica e këtyre familjeve janë të cenueshme socio-ekonomikisht dhe përfituese të skemës së ndihmës sociale. Qendra për mirëqenie sociale, si ofruet i shërbimeve, ka nevojë për linjë ndihmëse SOS, vizita ditore dhe javore të mjekëve, kompjuterë dhe pajisje elektronike.

Shërbimi *Mbajtja e marrëdhënieve familjare dhe bashkimi familjar* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit.

Shërbimi i *Këshillimit dhe mbështetjes për fëmijët në rastet e dhunës* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht janë 7 fëmijë përfitues të shërbimit (5-14 vjeç), prej tyre 4 djem dhe 3 vajza. Qendra për mirëqenie sociale është ofruet i shërbimeve dhe ka nevojë për linjë ndihmëse SOS, strehë për viktimat, punëtori për trajnime, hapësira shtesë për zyra, mundësi gjenerimi të të ardhurave për nënat e fëmijëve viktimat, telefon, tavolina, karrige dhe kompjuterë.

Shërbimi i *terapisë familjare* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit.

Shërbimi i *ndërmjetësimit* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit.

Shërbimi i *linjës ndihmëse SOS* nuk është funksional.

Shërbimi i *Aktivizimit dhe shërbime dhe aktivitete të tjera këshillimi dhe edukimi* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht përfitues të shërbimit janë 8 fëmijë, 5-10 vjeç, prej tyre 5 djem dhe 3 vajza. Qendra për mirëqenie sociale është ofruet i shërbimeve dhe ka nevojë për trajnime për terapistë profesionistë, punësim të edukatorëve dhe edukatorëve specialë, linjë telefonike, klasa, kompjuterë dhe pajisje të tjera elektronike.

- **Shërbimet e banimit/akomodimit**

Shërbimi i *Vendosjes në farefisni, kujdestar ose familje tjetër* për të rriturit dhe të moshuarit është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht në këtë shërbim janë të vendosur 7 fëmijë, nga 8 deri në 14 vjeç, prej tyre 4 djem dhe 3 vajza. Qendra për mirëqenie sociale, e cila është ofruet i shërbimit, ka nevojë për terapistë profesionistë shtesë, më shumë familje të regjistruara për kujdestari, shtretër, veshje dimërore dhe linjë telefonike.

Shërbimi i *Akomodimit në konvikte (objekte për përkujdesje rezidenciale)* është i disponueshëm, por përfituesit dërgohen në objektet rezidenciale të kujdesit në Serbi. Shërbimin e ofron qendra për mirëqenie sociale, e cila ka ndarë të dhënat e disa viteve më parë, kur 28 fëmijë nga Leposaviqi (10-16 vjeç) ishin vendosur në konvikte rezidenciale në Serbi, prej tyre 11 djem dhe 17 vajza. Objektet kanë nevojë për klasa, dhoma ndenjeje, edukatorë shtesë, shtretër, tavolina, karrige dhe rroba.

Shërbimi *Strehimorja dhe llojet e tjera të banimit (akomodimit)* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht këtë shërbim përdorin 17 fëmijë të moshës 6 deri në 14 vjeç, prej tyre 10 djem dhe 7 vajza. Ofruet i shërbimit, qendra për mirëqenie sociale, ka nevojë për terapistë dhe edukatorë profesionistë, hapësirë për klasa dhe dhoma ndenjeje, shtretër, tavolina, karrige dhe rroba.

TREGUESIT - Mbrojtja Sociale Komuna Leposaviq

Numri i fëmijëve që marrin ndihmë për fëmijë në zonat rurale (gjithsej)	238 fëmijë (115 djem dhe 125 vajza) Zona rurale
Numri i familjeve të fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin kompensimin financiar për asistencën dhe kujdesin e një personi tjetër (TPN)	411 dece (209 deçaka i 212 devojçica) Urbana područja
Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale në komunitet:	
Asistenti personal i fëmijës (gjithsej)	11
numri i fëmijëve – djem	9
numri i fëmijëve – vajza	2
numri i fëmijëve - mosha	Nga 8 deri në 18 vjeç e lart
Asistenti personal i fëmijës (gjithsej)	28
Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale:	11 (9 djem dhe 2 vajza të moshës 8 deri në 18 vjeç)

Numri i fëmijëve që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale në komunitet:

Qëndrimi ditor (gjithsej)	25
numri i fëmijëve – djem	13
numri i fëmijëve – vajza	12
numri i fëmijëve - mosha	Nga 3 deri në 14 vjet

Strehimi i mbështetur (gjithsej)	8
numri i fëmijëve – djem	3
numri i fëmijëve – vajza	5
numri i fëmijëve (strehim i mbështetur) – mosha	Nga 9 deri në 13 vjet

Asistenti personal i fëmijës (gjithsej)	10
numri i fëmijëve – djem	8
numri i fëmijëve – vajza	2
numri i fëmijëve - mosha	Nga 7 deri në 14 vjet

Shërbimet këshillimore-terapeutike (gjithsej)	7
numri i fëmijëve – djem	4
numri i fëmijëve – vajza	3
numri i fëmijëve - mosha	Nga 5 deri në 14 vjeç

Numri i fëmijëve që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale: vendosja në farefisni, kujdestari ose familje tjetër

Numri i fëmijëve të vendosur në farefisni, kujdestari ose familje tjetër (gjithsej)	5
Numri i fëmijëve - djem	3

Numri i fëmijëve - vajza	2
Numri i fëmijëve - mosha	Nga 6 deri në 10 vjeç

Numri i fëmijëve në komunitetin lokal që përdorin kujdes rezidencial (të vendosur në konvikte për fëmijët pa kujdes prindëror)	28
---	----

4.2.2 Zveçan

Procesi i mbledhjes së të dhënave zbuloi se shumica e shërbimeve në kategoritë e planifikimit dhe vlerësimit, mbështetje për jetesë të pavarur, shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative nuk janë futur në praktikën e institucioneve vendore të mbrojtjes sociale. Zhvillimet më të fundit politike rezultuan me sfida shtesë dhe krijuan pengesa për ofruesit e shërbimeve për të arritur fëmijët më të cenueshëm dhe familjet e tyre me programe asistence dhe kujdesi. Ndryshe nga Zubin Potoku dhe Lepasaviqi, qasja në shërbimin e mbrojtjes sociale dhe gëzimi i të drejtave sociale të fëmijëve në këtë komunë shënon përkeqësim të konsiderueshëm dhe trende negative në vitin 2023. Ajo vlen si për skemën e asistencës sociale ashtu edhe për programet e mbështetjes afatgjatë. Pa organet komunale plotësisht funksionale, miratimi i dokumenteve të politikave dhe planifikimeve nuk ishte gjithashtu i mundur. Infrastruktura e mbrojtjes sociale në komunë tani varet nga nivelet e tjera të qeverisjes dhe OJQ-të që mund të ndërhyjnë në rrethanat e dhëna. Mosfunksionimi i organeve të qeverisjes lokale krijon një boshllëk në koordinimin e shërbimeve sociale dhe pengon përgjigjen e shpejtë dhe efikase ndaj nevojave të komunitetit.

- **Shërbimet e planifikimit dhe vlerësimit**

Shërbimi *Vlerësimi i situatës, nevojave, pikave të forta dhe rreziqeve të përfituesve (dhe personave të tjerë të rëndësishëm në mjedisin e tyre)* nuk është funksional.

Shërbimi i *Vlerësimit të kujdestarëve, prindërve kujdestarë ose birësues* nuk është funksional dhe përfituesit nuk kanë akses në të.

Shërbimi *Zhvillimi i një plani të ofrimit të shërbimeve individuale ose familjare dhe masat e mbrojtjes ligjore (dhe vlerësime dhe plane të tjera)* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Edhe pse është përfshirë në listën e shërbimeve, zbatimi i tij praktik përballet me sfida për shkak të funksionimit të kufizuar të trupit gjyqësor. Bazuar në informacionet e profesionistëve sektorialë të Qendrës Lokale për Mirëqenie Sociale, kjo fushë e mbrojtjes sociale duhet të reformohet në mënyrë gjithëpërfshirëse, ndërkohë që komponenti gjyqësor luan rol kritik në këtë proces.

Shërbimi *Qëndrimi ditor (qendra e kujdesit ditor ose dhoma e ndenjës)* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Qendra për mirëqenie sociale nuk ka as burime financiare dhe materiale dhe as kapacitete njerëzore për të prezantuar dhe mirëmbajtur këtë shërbim. Në vlerësimin e vitit 2021, edhe ky shërbim nuk ishte në funksion.

Shërbimi *Asistencë në shtëpi* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit dhe ofrohet nga qendra e mirëqenies sociale, por kryesisht për personat e rritur të moshuar në nevojë (gerontologjik/asistent shtëpiak). Njësoj si në rastin e komunës së Leposaviqit, shërbimi i jepet qendrës për ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale me bazë komunitare “Jelena Anžujka”. Kjo sinergji dhe bashkëpunim vlerësohet si një praktikë e mirë e partneritetit ndërmjet institucioneve dhe shoqërisë civile, që synon afrimin më të mirë të përfituesve dhe ofrimin e shërbimeve holistike të mbrojtjes sociale. Aktualisht në komunën e Zveçanit operojnë 10 asistentë gerontologë, ndërkohë që nevoja i tejkalon dukshëm kapacitetet ekzistuese financiare, teknike dhe njerëzore. Sipas informacioneve të disponueshme, në familjet e mbuluara me këtë shërbim jetojnë 6 fëmijë (7-14 vjeç), prej tyre 4 djem dhe 2 vajza. Ka nevojë për ndihmë financiare, pajisje higjienike dhe kompjuterë për ofrimin e shërbimeve sa më efektive.

Shërbimi *Shelter* dhe shërbime të tjera që mbështesin vendosjen e përfituesve pranë familjes ose në mjedis të drejtpërdrejtë nuk ekziston.

- ***Shërbime të Pavarura të Mbështetjes së Jetesës***

Shërbimi *Strehimi i mbështetur* nuk është funksional.

Shërbimi *Asistent Personal* është në dispozicion të fëmijëve përfitues përmes bashkëpunimit me qendrën për ofrimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale me bazë komunitare “Jelena Anžujka”. Aktualisht këtë shërbim përdorin 10 fëmijë (7 - 14 vjeç), prej tyre 6 djem dhe 4 vajza. Hapësirë shtesë, pajisje dhe mjete didaktike, si dhe burime financiare dhe njerëzore nevojiten për ofrimin e shërbimeve më efektive dhe përfshirjen e të gjithë fëmijëve në nevojë.

Shërbimi *Trajnimi për jetesë të pavarur* nuk është prezantuar për përfituesit në këtë komunë.

- ***Shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative***

Shërbimi *Mbështetja intensive për familje në kriza* nuk është në dispozicion për përfituesit.

Shërbimi i *Këshillimit dhe mbështetjes së kujdestarëve, prindërve kujdestarë dhe prindërve birësues*, nuk është funksional dhe nuk është i disponueshëm për përfituesit.

Shërbimi *Mbështetje për familjen që ofron përkujdesje për një fëmijë ose të rritur me aftësi të kufizuara* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Qendra për mirëqenie sociale ofron shërbime këshillimi psikosocial dhe mbështetje për familjet në nevojë. Aktualisht me këtë ndihmë mbështeten 10 fëmijë me aftësi të kufizuara (7-14 vjeç) në këto familje, prej tyre 6 djem dhe 4 vajza.

Shërbimi *Mbajtja e marrëdhënieve familjare dhe bashkimi familjar*, nuk është i disponueshëm për përfituesit.

Shërbimi i *Këshillimit dhe mbështetjes për fëmijët në rastet e dhunës* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Ai është gjithëpërfshirës dhe përfshin një sërë shërbimesh mbrojtjeje dhe riintegrimi për viktimat. Në vitin 2023, 4 viktima kanë marrë shërbime këshillimore psikosociale dhe psikoterapeutike përmes qendrës për mirëqenie sociale. Megjithatë, disa raste mbeten të paraportuara në qendrën për mirëqenie sociale dhe në institucionet tjera relevante, dhe ka nevojë për ndërgjegjësim të vazhdueshëm me komunitetet dhe viktimat për të raportuar dhunën dhe për të kërkuar ndihmë dhe mbrojtje.

Shërbimi i *Terapisë familjare* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit, si me institucionet e shëndetit mendor ashtu edhe me psikologë dhe psikoterapistë privat. Në këtë vit janë proceduar 2 raste të këshillimit për mbajtjen e marrëdhënieve familjare nga qendra për mirëqenie sociale. Seancat e këshillimit u mundësojnë anëtarëve të familjes të eksplorojnë sfidat me të cilat përballen në dinamikën e familjes. Nëpërmjet dialogut të strukturuar dhe të moderuar me kujdes, anëtarët e familjes mbështeten për të kuptuar më mirë rolet e tyre duke lehtësuar komunikimin dhe zgjidhjen e konflikteve. Ekziston nevoja për zhvillimin e protokolleve për menaxhimin e situatave stresuese dhe zgjidhjen e konflikteve në mënyrë formale dhe joformale. Ka nevojë për ndihmë financiare dhe burime njerëzore shtesë.

Shërbimi i ndërmjetësimit nuk është funksional dhe nuk është në dispozicion të përfituesve në qendrën për mirëqenie sociale në Zveçan.

Shërbimi i linjës ndihmëse SOS është funksional dhe në dispozicion për banorët e Zveçanit pa pagesë, por jo me të gjithë operatorët celularë, gjë që mund të jetë problem në përdorimin e tij praktik nga përfituesit për shkak të pengesës gjuhësore. Duhet një qasje më e koordinuar për ta bërë këtë shërbim plotësisht të aksesueshëm për të gjithë banorët në nevojë, duke qenë se ofrohet nëpërmjet ministrisë së linjës, por pa një koordinim efektiv me qendrën lokale për mirëqenien sociale.

Shërbimi i Aktivizimit dhe shërbimet dhe aktivitetet e tjera këshillimore dhe arsimore nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit në qendrën për mirëqenie sociale në Zveçan.

- ***Stambene/smeštajne usluge***

Shërbimi i Vendosijes në fafesisni, kujdestar ose familje tjetër për fëmijët është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht 1 djalë, 18 vjeç, është vendosur në lidhje fafesisnore nëpërmjet këtij shërbimi. Shërbimi ishte i disponueshëm në vitin 2021 përmes qendrës për mirëqenie sociale, e cila është ofruesi i shërbimit,

Shërbimi i Akomodimit në konvikte (objekte për përkujdesje rezidenciale për fëmijët pa përkujdesje prindërore) nuk prezantohet dhe ofrohet nga qendra e mirëqenies sociale.

Shërbimi Strehimorja dhe llojet e tjera të banimit (akomodimit) nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit.

TREGUESIT Mbrojtja Sociale Komuna Zveçan

Numri i familjeve ku të paktën një fëmijë merr ndihmë për fëmijë

Numri i familjeve ku të paktën një fëmijë merr mbështetje për fëmijë	930, ky shërbim ofrohet nëpërmjet komunës
--	---

Numri i familjeve që përdorin përfitimet e sigurimeve shoqërore (NSP)

Numri i familjeve që përdorin skemën e ndihmës sociale (NSP)	296
--	-----

Numri i fëmijëve deri në 14 vjeç në familjet përfituese të ndihmës sociale

Numri i fëmijëve deri në 14 vjeç në familjet përfituese të ndihmës sociale	53
--	----

Numri i familjeve të fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin ndihmë financiare për asistencën dhe kujdesin e një personi tjetër (TPN)

Numri i familjeve të fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin ndihmën financiare për ndihmë dhe përkujdesje ndaj një personi tjetër	10
--	----

Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale në komunitet:

Mbështetje në shtëpi (gjithsej)	10
Numri i fëmijëve – djem	6
Numri i fëmijëve – vajza	4
Fëmijët - mosha	7-14

Asistent personal (gjithsej)	10
Numri i fëmijëve – djem	6
Numri i fëmijëve – vajza	4
Fëmijët - mosha	7-14

Numri i fëmijëve që përdorin strehim në farefisni, kujdestari ose familje tjetër (gjithsej):

Numri i fëmijëve që përdorin strehim në farefisni, kujdestari ose familje tjetër (gjithsej)	1
Numri i fëmijëve - djem	1
Numri i fëmijëve - vajza	0
Fëmijët në moshë	18

4.2.3 Zubin Potok

Në kategorinë e **Shërbimeve të planifikimit dhe vlerësimit** ofrohen këto lloje të shërbimeve:

Vlerësimi i shërbimit të situatës, nevojave, pikave të forta dhe rreziqeve të përfituesve (dhe personave të tjerë të rëndësishëm në mjedisin e tyre), është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht 138 fëmijë përdorin këtë shërbim (të dhënat e ndara sipas gjinisë nuk disponohen). Ekipi në qendrën për mirëqenie sociale punon në miratimin e strategjive dhe planeve të veprimit. Megjithatë, në qendër ka mungesë të burimeve financiare dhe materiale dhe nevojitet edukimi i vazhdueshëm i të gjithë stafit në institucion. Qendra ka nevojë për hapësirë shtesë për kujdesin e përditshëm të fëmijëve, akomodim në konvikt dhe hapësirë stacionare, së bashku me laptopë, kompjuterë dhe pajisje të tjera ndihmëse.

Është krijuar dhe është në dispozicion për përfituesit, shërbimi i Vlerësimit të kujdestarëve, prindërve kujdestarë ose birësues. Aktualisht këtë shërbim përdorin 30 fëmijë të moshës 0-18 vjeç, por numri i fëmijëve ndryshon. Të dhënat e ndara sipas gjinisë nuk ishin të disponueshme, përveç se ka më shumë djem sesa vajza në mesin e fëmijëve përfitues. Mungojnë burimet financiare dhe materiale me ofruesin e shërbimit, qendrën e mirëqenies sociale, për ofrimin më efektiv të këtij shërbimi.

Shërbimi Zhvillimi i një plani të ofrimit të shërbimeve individuale ose familjare dhe masave të mbrojtjes ligjore (dhe vlerësime dhe plane të tjera) është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Në bazë të vlerësimit të bërë nga qendra për mirëqenie sociale, ekipi i qendrës zhvillon planin dhe programin e mbështetjes. Numri i fëmijëve përfitues (mosha 0-18 vjeç) është ndërmjet 15 dhe 20, prej tyre 10 – 15 djem dhe 5-10 vajza, dhe varion gjatë vitit. Ofruesi i shërbimeve, qendra për mirëqenie sociale në Zubin Potok, ka nevojë për burime materiale, hapësirë shtesë dhe pajisje.

Shërbimi Qëndrimi ditor (qendra e përkujdesit ditor ose dhoma e ndenjës) nuk ofrohet për shkak të hapësirës së pamjaftueshme në qendrën për mirëqenien sociale, e cila është caktuar si ofrues i shërbimit.

Shërbimi Asistenca në shtëpi është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit dhe ofrohet nga komuna. Nuk ka informacion të saktë për numrin e përfituesve, por dihet se është më i lartë se kapaciteti ekzistues i ofrimit të shërbimeve. Më shumë fonde nevojiten për punësimin e asistentëve shtesë të kujdesit në shtëpi. Ka mungesë të hapësirës, pajisjeve dhe

mjeteve digjitale me ofruesin e shërbimeve që është departamenti komunal për çështje sociale.

Shërbimi *Strehimorja dhe shërbimet e tjera që mbështesin vendosjen e përfituesve pranë familjes ose në mjedis të drejtpërdrejtë* nuk ekziston. Në bazë të legjislacionit në fuqi, nuk parashikohet për qendra më të vogla të mirëqenies sociale, të cilat janë caktuar si ofrues të shërbimeve.

- **Shërbime të Pavarura të Mbështetjes së Jetesës**

Shërbimi *Strehimi i mbështetur* nuk është funksional, ndërkohë që strehimi u ofrua për përfituesit afatshkurtër. Për ngritjen dhe funksionimin e këtij shërbimi duhet të jepet leja nga gjykata, policia dhe institucionet e tjera përkatëse.

U krijua dhe funksionon shërbimi *Asistent Personal* dhe për fëmijët përfitues janë në dispozicion asistentët personalë. Komisioni ndërsektorial në kuadër të administratës komunale është i caktuar për vlerësimin e nevojave të përfituesve. Aktualisht këtë shërbim përdorin 11 fëmijë (7 - 18 vjeç), prej tyre 7 djem dhe 4 vajza. Sigurisht, ky numër nuk është i mjaftueshëm për të mbështetur të gjithë fëmijët në nevojë, prandaj nevojiten burime financiare për punësimin e asistentëve shtesë. Ofruesi i shërbimit, qendra për mirëqenie sociale, gjithashtu ka nevojë për hapësirë shtesë dhe pajisje digjitale.

Shërbimi *Trajnimi për jetesë të pavarur* nuk është krijuar dhe i disponueshëm për përfituesit. Qendra për mirëqenie sociale bëri të ditur se nuk përfshihet në legjislacionin në fuqi dhe në fushën e saj të përgjegjësisë.

- **Shërbime këshillimore-terapeutike dhe social-edukative**

Shërbimi *Mbështetje intensive për familje në kriza* është në dispozicion të përfituesve dhe përfshin asistencë sociale financiare dhe punë këshilluese me familjen. Përafërsisht 100 fëmijë, 0-18 vjeç, janë të mbuluar me këtë lloj ndihme. Ofruesi i shërbimit, qendra për punë sociale, ka nevojë për burime financiare shtesë, hapësirë dhe pajisje.

Shërbimi i *Këshillimit dhe mbështetjes së kujdestarëve, prindërve kujdestarë dhe prindërve birësues*, është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Aktualisht janë 23 fëmijë (0-18 vjeç) përfitues të këtij shërbimi, prej tyre 15 në lidhje farefisnore dhe 8 me familje kujdestare (13 djem dhe 10 vajza). Qendra për mirëqenie sociale, si ofrues i shërbimeve, ka mungesë të burimeve materiale dhe ka nevojë për hapësirë dhe pajisje shtesë.

Shërbimi i *Mbështetjes për familjen*, i cili ofron kujdes për një fëmijë apo të rritur me aftësi të kufizuara është i disponueshëm për përfituesit. Qendra për Mirëqenie Sociale bën përpjekje maksimale për të ofruar mbështetje të gjithpërfshirëse për familjet në nevojë. Aktualisht me këtë asistencë mbështeten 40 familje të personave të rritur me aftësi të kufizuara dhe 20 me fëmijë me aftësi të kufizuara. Nga 20 fëmijë me aftësi të kufizuara, 14 janë djem dhe 6 vajza. Qendra për mirëqenie sociale, si ofrues i shërbimeve, ka nevojë për burime shtesë financiare, hapësirë dhe pajisje.

Shërbimi *Ruajtja e marrëdhënieve familjare dhe bashkimi familjar*, është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Ky shërbim ofrohet kryesisht për fëmijët e prindërve të divorcuar dhe përfshin këshillim për pajtim dhe vizitë të fëmijëve në kushte të kontrolluara. Aktualisht me këtë shërbim mbulohen 35 fëmijë (0-18 vjeç), prej tyre 21 djem dhe 14 vajza. Qendra për mirëqenie sociale, si ofrues i shërbimeve, ka nevojë për burime shtesë materiale dhe financiare, hapësirë dhe pajisje.

Shërbimi i *Këshillimit dhe mbështetjes për fëmijët në rastet e dhunës* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Numri i fëmijëve përfitues është nga 15 deri në 25, prej tyre 10-15 djem dhe 5-10 vajza. Qendra për mirëqenie sociale është ofrues i shërbimeve.

Shërbimi i *Terapisë familjare* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit dhe përfshin në shumicën e rasteve punën me psikoterapeutin. Nga 15 deri në 25 fëmijë janë përfitues të këtij shërbimi të ofruar nga Qendra për Mirëqenie Sociale, prej tyre 10-15 djem dhe 5-10 vajza.

Shërbimi i ndërmjetësimit është funksional dhe në dispozicion të përfituesve. Me këtë shërbim të ofruar nga Qendra për Mirëqenie Sociale mbështeten nga 15 deri në 25 fëmijë, prej tyre 10-15 djem dhe 5-10 vajza.

Shërbimi i linjës ndihmëse SOS nuk është funksional, por ka linja telefonike zyrtare në dispozicion të përfituesve 24 orë në ditë. Ekziston nevoja për punësimin e operatorëve të rinj dhe ngritjen e linjave të reja ndihmëse si dhe hapësirë dhe pajisje shtesë për ofruesin e shërbimeve, qendrën për mirëqenie sociale.

Shërbimi i *Aktivizimit dhe shërbimet dhe aktivitetet e tjera këshillimore dhe arsimore* nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit me qendër për mirëqenien sociale.

- ***Shërbimet e banimit/akomodimit***

Shërbimi i *Vendosjes në farefisni, kujdestar ose familje tjetër për të rriturit dhe të moshuarit* është i vendosur dhe i disponueshëm për përfituesit. Ky shërbim parashikohet për të rriturit 18-28 vjeç, ndërsa të moshuarit mbrohen nga ligji i cili parashikon që ata të mbështeten nga pasardhësit. Aktualisht nëpërmjet këtij shërbimi janë vendosur 5 persona të rritur. Qendra për mirëqenie sociale, e cila është ofruesi i shërbimit, ka nevojë për burime financiare dhe pajisje shtesë për ofrimin efektiv të shërbimit.

Shërbimi i *Akomodimit në konvikte (objekte të kujdesit rezidencial)* është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit. Shërbimi ofrohet rregullisht nga qendra për mirëqenie sociale. Qendra ka nevojë për burime shtesë financiare dhe zgjerim të kapaciteteve akomoduese të konviktit, inventar dhe pajisje për objektin.

Shërbimi *Strehimorja dhe llojet e tjera të qëndrimit (akomodimit)* nuk parashikohet në legjislacionin në fuqi dhe për rrjedhojë nuk është funksional dhe i disponueshëm për përfituesit.

TREGUESIT - Mbrojtja Sociale Komuna Zubin Potok

Numri i fëmijëve që marrin ndihmë për fëmijë në zonat rurale (gjithsej)	1123
Numri i familjeve ku të paktën një fëmijë merr mbështetje për fëmijë	467
Numri i familjeve që përdorin asistencë sociale (para të gatshme)	232 për momentin, por numri ndryshon
Numri i fëmijëve deri në 14 vjeç në familjet përfituese të ndihmës sociale	80 për momentin, por numri ndryshon
Numri i familjeve të fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin kompensimin financiar për asistencën dhe kujdesin e një personi tjetër (TPN)	15 në vit
Numri i fëmijëve me aftësi të kufizuara që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale në komunitet:	
Asistenti personal i fëmijës (gjithsej)	11
numri i fëmijëve – djem	7
numri i fëmijëve – vajza	4
numri i fëmijëve - mosha	18 vjeç
Numri i fëmijëve që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale në komunitet:	11 fëmijë (asistent personal) 7 djem 4 vajza Nga 7 deri në 18 vjet 23 Fëmijë (Shërbime Terapeutike Këshilluese) 13 djem 10 vajza Nga 0 deri në 18 vjeç

Numri i fëmijëve që përdorin shërbimet e mbrojtjes sociale: vendosje me të afërm (farefisni), kujdestari ose familje tjetër:

Numri i fëmijëve që përdorin strehim në farefisni, kujdestari ose familje tjetër (gjithsej)	5 të rritur
Numri i fëmijëve - djem	5
Numri i fëmijëve - vajza	0
Numri i fëmijëve - mosha	Nga 18 deri në 26 vjeç

Numri i fëmijëve të dhunuar dhe të neglizhuar të regjistruar në qendrat e punës sociale (gjithsej)	Ishte në të kaluarën, por Qendra për Punë Sociale e zgjidhi problemin.
--	--

4.3 Politikat dhe rregulloret

Në fushën e politikave dhe rregulloreve, zhvillimet pozitive këtë vit përfshijnë hartimin e planeve tre-vjeçare të veprimit lokal 2022-2024 në avancimin e shërbimeve të kujdesit shëndetësor për fëmijët dhe prindërit në komuna Laposavić, Zvečan dhe Zubin Potok të hartuara nga qendrat e mjeksisë familjare që përqendrohen në imunizimin dhe infermierinë në komunitet (mbështetjen). Ky është ndryshim i madh drejt miratimit të qasjes strategjike për mbrojtjen e shëndetit të fëmijëve dhe politikat dhe praktikat e përmirësuara që synojnë përmbushjen e të drejtave të fëmijëve në kujdesin shëndetësor. Fushat kryesore të ndërhyrjeve për të gjitha komunat përfshijnë qasjen dhe cilësinë e shërbimeve, mbledhjen e të dhënave, zhvillimin e burimeve njerëzore dhe infrastrukturën dhe pajisjet.

Një hap tjetër i rëndësishëm përpara është zhvillimi i planit të veprimit për përmirësimin e statusit të fëmijëve me aftësi të kufizuara në Zubin Potok.

4.3.1 Plani i veprimit për Avancimin e Shërbimeve të Kujdesit Shëndetësor për Fëmijët dhe Prindërit i hartuar nga qendrat e mjekësisë familjare

- **5.3.2 Komuna Laposavić**

Qëllimi i përgjithshëm i planit të veprimit për komunën Laposavić është të përmirësojë qasjen në shërbime cilësore të kujdesit shëndetësor për të gjithë fëmijët që banojnë në zonë. Objektivat specifike përfshijnë efektivitetin e përmirësuar, qasjen dhe cilësinë e shërbimeve të infermierisë në komunitet dhe imunizimin, qasje më të mirë në të dhëna për planifikimin dhe shpërndarjen e imunizimit, shërbimet e infermierisë në komunitet dhe alokimet e buxhetit, rritjen e njohurive dhe shkathtësitë e stafit përkatës në paraqitjet e imunizimit dhe infermierimi komunitar dhe disponueshmëria e infrastrukturës dhe pajisjeve për ofrimin e shërbimeve në të gjithë territorin e komunës.

Masat për shpërndarjen e rezultateve të parashikuara nën objektiva specifike përfshijnë aktivitete të ndryshme për rritjen e ndërgjegjësimit të zbatuara përmes punëtorive arsimore, këshillimit të prindërve, prodhimit dhe shpërndarjes së materialeve promovuese për imunizimin dhe ndjekjen dhe mbështetjen për familjet më të cënueshme dhe ato në rrezik. Për më tepër, ato përfshijnë zhvillimin e bazës së të dhënave elektronike për imunizimin, trajnimin e stafit, krijimin e sistemit për gjurmimin dhe raportimin për vizitat në shtëpi, përgatitjen e raporteve statistikore përkatëse dhe trajnimin e stafit për zbulimin e hershëm të çështjeve të zhvillimit dhe ndërhyrjen e hershme me fëmijët në nevojë. Për më tepër, ata parashikojnë prokurimin e pajisjeve specifike për shërbimin e infermierisë në komunitet, pajisje për ndjekjen e parametrave specifike të rritjes dhe zhvillimit të fëmijëve, blerjen e frigoriferëve të lëvizshëm për vaksinat, ruajtjen e mbetjeve mjekësore, automjetet për operacionet në terren, pajisjet e sterilizimit, inventar për ruajtjen e medikamente dhe dokumentacionit, orendi etj.

- **Komuna e Zveçanit**

Objekivi i përgjithshëm i planit të veprimit në Zveçan është që shërbimet shëndetësore në fushën e imunizimit dhe infermierisë komunitare për fëmijët t'u përgjigjen më mirë nevojave të përdoruesve të shërbimeve. Objektivat specifike përfshijnë përmirësimin e disponueshmërisë dhe cilësisë së imunizimit dhe shërbimeve të infermierisë komunitare për fëmijët dhe prindërit, ngritjen e sistemit elektronik për qasje të përmirësuar dhe analizimin e të dhënave brenda Qendrës Shëndetësore Zveçan, forcimin e kapaciteteve të punonjësve në qendrën shëndetësore për ofrimin proaktiv të mjekësisë, më shumë shërbime dhe përgjigje më efektive të ofruesve të kujdesit shëndetësor ndaj nevojave të përdoruesve me pajisje dhe infrastrukturë bashkëkohore.

Masat për arritjen e rezultateve të pritshme përfshijnë krijimin e grupeve/ekipeve multisektoriale për përmirësimin e shëndetit të fëmijëve, ngritjen e shërbimit të ekzaminimit me ultrazë të ijeve, seanca këshillimi me prindërit për rolin e kalendarit të imunizimit dhe vaksinimit, seanca këshillimi me nënat në periudhën para lindjes, fëmijët dhe adoleshentët, shërbime këshillimore për kujdesin, higjienën dhe ushqyerjen e të porsalindurve dhe fuqizimin e një Call Center. Për më tepër, masat kryesore përfshijnë prezantimin e një sistemi të ri elektronik të menaxhimit të të dhënave, transferimin e të dhënave në formë elektronike, prezantimin e regjistrave elektronik të vaksinave, prezantimin e formularëve elektronik të infermierisë komunitare dhe prokurimin e kompjuterëve. Për më tepër, ato parashikojnë edukimin e mjekëve për ekzaminimin me ultrazë pediatrikë të foshnjave, edukimin e vazhdueshëm të infermierëve dhe teknikëve, trajnimin e infermierëve për përdorimin e analizës së gjakut, trajnimin për përdorimin e teknologjisë së informacionit dhe mjeteve digjitale në monitorimin e zhvillimit të fëmijëve dhe këshillimin e prindërve, si dhe trajnimin mbi shkathtësitë komunikuese të stafit menaxhial. Së fundi, ato përfshijnë prokurimin e pajisjeve diagnostikuese, blerjen e pajisjeve për monitorimin e rritjes dhe zhvillimit dhe parametrave jetik, prokurimin e pajisjeve digjitale për shërbimin e infermierisë në komunitet, blerjen e pajisjeve mjekësore dhe teknike për punën në terren dhe blerjen e një automjeti terreni për shërbimin e infermierisë në komunitet (mbështetjen).

- **Komuna Zubin Potok**

Objektivi i përgjithshëm i planit të veprimit për Zubin Potok është përmirësimi i disponueshmërisë së shërbimeve të kujdesit parësor shëndetësor në zonat rurale të komunës. Konkretisht, objektivat janë përmirësimi i disponueshmërisë dhe cilësisë së shërbimeve shëndetësore për fëmijët dhe prindërit në zonat rurale, përmirësimi i performancës së ofruesve të kujdesit shëndetësor nëpërmjet krijimit të një sistemi për mbledhjen dhe analizën elektronike të të dhënave, forcimi i kapaciteteve profesionale të punonjësve dhe përmirësimi i cilësinë e shërbimeve shëndetësore parësore me pajisje moderne mjekësore dhe teknike.

Masat kryesore për arritjen e rezultateve të pritshme përfshijnë seancat e këshillimit me nënat në periudhën para lindjes, shërbimet këshillimore për kujdesin, higjienën dhe ushqyerjen e të porsalindurve, rritjen e mbulimit të zonave rurale me vizita në shtëpi, shërbime këshillimore dhe broshura mbi rolin e vaksinimit dhe parandalimit të sëmundjet infektive dhe shërbimet këshilluese për prezantimin e të ushqyerit pas ushqyerjes me gji të fëmijëve. Përveç kësaj, ato përfshijnë krijimin e një baze të dhënash elektronike të përdoruesve të shërbimeve të infermierisë në komunitet, prezantimin e dosjeve elektronike të vaksinave, zhvillimin e bazës elektronike të të dhënave të ekzaminimeve sistematike të fëmijëve, ngritjen e kapaciteteve të personelit mjekësor për të përdorur sistemet elektronike të futjes dhe përdorimit të të dhënave dhe fuqizimin e infermierisë në komunitet me mjete digjitale për monitorimin dhe raportimin e vizitave në shtëpi. Për më tepër, ato përmbajnë trajnime për ekzaminimin me ultrazë të ijeve të fëmijëve, trajnime të specializuara për pediatër, zhvillim të planeve të edukimit individual në fushën e infermierisë në komunitet, imunizimin dhe pediatriinë, shkëmbimin e përvojës dhe njohurive me shoqatat e infermierëve të komunitetit në rajon, trajnime të avancuara për IT. Njësia për përdorimin e mjeteve digjitale dhe sistemeve elektronike për shkëmbimin e informacionit, dhe rekrutimin dhe orientimin e personelit të ri (të mangët). Masat e tjera kryesore përfshijnë prokurimin e pajisjeve mjekësore dhe pajisjeve teknike për punën në terren, pajisje për monitorim dhe raportim, pajisje për monitorimin e rritjes dhe zhvillimit të fëmijëve dhe parametrave jetik, pajisje dentare, pajisje diagnostikuese (EKG, analist hematologjik, shirit ergo-kimik, kontroll me ultrazë , etj) dhe pajisje teknike (projektor LCD, laptop, printer multifunksional, etj).

- **Plani Komunal i Veprimit për Përmirësimin e Statusit të Fëmijëve me Aftësi të Kufizuara në Zubin Potok**

Ky është një tjetër zhvillim pozitiv në fushën e politikave dhe rregulloreve në këtë komunë. Objektivi i përgjithshëm i këtij plani veprimi është përmirësimi i cilësisë së jetës së fëmijëve me aftësi të kufizuara, me objektiva specifike për të përmirësuar disponueshmërinë dhe cilësinë e shërbimeve në sistemin arsimor, kujdesin shëndetësor dhe mbrojtjen sociale, përkatësisht. Masat kryesore për përmirësimin e arsimit përfshijnë krijimin e kushteve për themelimin e qendrave të reja të zhvillimit të fëmijërisë së hershme, futjen dhe avancimin e shërbimit të asistentëve pedagogjikë dhe përmirësimin e funksionalitetit të Komisionit Ndërsektorial (KRK). Masa kryesore në kuadër të kujdesit shëndetësor përfshin zhvillimin e kapaciteteve të personelit të kujdesit shëndetësor dhe bashkëpunëtorëve të kujdesit shëndetësor. Masat e parashikuara për përmirësimin e shërbimeve të mbrojtjes sociale të fëmijëve me aftësi të kufizuara përfshijnë mbështetjen për familjet e tyre, ngritjen e kapaciteteve të profesionistëve përkatës që mbështesin prindërit e tyre, si dhe futjen e shërbimeve të kujdesit ditë dhe shërbimeve të asistentëve personal për fëmijët me aftësi të kufizuara.

5. Përfundime dhe rekomandime

5.1 Arsimi

Ushtrimi i mbledhjes së të dhënave të këtij viti përsëri tregoi tendenca negative të rënies së numrit të fëmijëve pothuajse në të gjitha nivelet e arsimit dhe në të gjitha komunat. Më të prekurat janë komunat Leposaviq dhe Zubin Potok, të cilat përbëhen kryesisht nga zona rurale, pa infrastrukturë rrugore dhe shërbime të zhvilluara mjaftueshëm në fshatrat e largëta, të cilat përballen me shpopullim të shpejtë gjatë shumë viteve. Për të ilustruar këto përfundime, rishikimi krahasues i numrit të fëmijëve në çerdhe në dy vitet e fundit tregon një rënie të numrit të fëmijëve në vitin 2023 krahasuar me vitin 2022. Numri i fëmijëve në kopsht gjithashtu ka rënë në vlerësimin e këtij viti për përqindje të konsiderueshme si dhe në program përgatitor parafillor. Tendenca të ngjashme vërehen në nivelin e klasave të ulëta dhe të larta të arsimit fillor dhe të mesëm.

Në komunën e Zubin Potokut, më të prekura janë shkollat “Blagoje Radiq” në fshatin Zupçe dhe “Petar Koçiq” në fshatin Bërnjak, por edhe objektet e arsimit të hershëm, shkollat fillore dhe të mesme në qytetin e Zubin Potokut. Numri i fëmijëve në çerdhe në Zubin Potok është zvogëluar dukshëm në vitin 2023 krahasuar me vitin 2021 (të dhënat për vitin 2022 nuk ishin të disponueshme). E njëjta tendencë në rënie është regjistruar edhe në kopshtin e fëmijëve. Në klasat e ulëta të arsimit fillor, shkolla “Blagoje Radiq” në fshatin Zupçe ka raportuar rënie të numrit të fëmijëve në vitin 2023 krahasuar me vitin 2021. E njëjta gjë vlen edhe për shkollën “Petar Koçiq” në fshatin Bërnjak. Në klasat e larta të arsimit fillor, shkolla “Jovan Cvijiq” në Zubin Potok raportoi rënie të lehtë të numrit të fëmijëve në krahasim me vitin 2021. Trendi i ngjashëm është vërejtur edhe në shkollën “Blagoje Radiq” në Zupçe. Edhe shkolla e mesme në Zubin Potok ka shënuar rënie të konsiderueshme të numrit të nxënësve që vijojnë në vitin 2023 krahasuar me vitin 2021.

Në Zveçan, rënie e numrit të fëmijëve në vitin 2023 krahasuar me vitin 2022 është raportuar për çerdhet dhe shkollat e mesme.

Të gjitha shkollat kanë nevojë për mbështetje për hapësirë shtesë, pajisje, mjete mësimore bashkëkohore investim në kabinete mësimore dhe ngritje të vazhdueshme të kapaciteteve të mësimdhënësve. Fëmijët tregojnë interes të madh për aktivitetet jashtëshkollore dhe arsimin joformal dhe duhet bërë përpjekje për të ndihmuar shkollat me investime në këto fusha. Bashkëpunimi me shoqërinë civile dhe organizatat ndërkombëtare në këtë drejtim do të sjellë mundësi shtesë.

Është shumë e vështirë të zbuten tendencat negative të shkaktuara nga migrimi i popullsisë, duke qenë se ai është i lidhur me shumë faktorë duke përfshirë mundësitë ekonomike për njerëzit, qasjen në shërbime dhe infrastrukturë. Në rastin e veriut të Kosovës, situata politike është një tjetër faktor shtytës për migrimet, duke ndikuar edhe në zhvillimin e përgjithshëm socio-ekonomik. Investime shtesë në infrastrukturën shkollore dhe përmirësimi i cilësisë së arsimit rekomandohen absolutisht së bashku me një qasje më strategjike ndaj arsimit në kuadrin e ofrimit të shërbimeve të integruara për fëmijët.

5.2 Mbrojtja Sociale

Raporti i mbledhjes së të dhënave të këtij viti shënon progresin e bërë nga ofruesit e shërbimeve përkatëse në fushën e mbrojtjes sociale. Futja e shërbimeve të asistentit personal dhe kujdestarisë për fëmijët në nevojë duhet pranuar si një zhvillim pozitiv.

Në përgjithësi, progresi në qasjen në shërbimet e mbrojtjes sociale i vërejtur në edicionin e këtij viti të raportit të mbledhjes së të dhënave mund të shoqërohet me qasje më proaktive të qendrave për mirëqenie sociale, por edhe me qasje shumë më të mirë në burimet e të dhënave gjatë procesit të mbledhjes së të dhënave. Megjithatë, vlen të theksohet se numri i shërbimeve të disponueshme për fëmijët përfitues në vitin 2023 është dukshëm më i lartë përkundër të gjitha vështirësive për funksionimin e ofruesve të shërbimeve në komunat e synuara, veçanërisht pas kufizimeve të COVID-19, dhe krizave pasuese politike. Përparim i dukshëm në ofrimin e shërbimeve është shënuar veçanërisht në komunat Zubin Potok dhe Leposaviq, në të katër kategoritë e shërbimeve duke përfshirë vlerësimin dhe planifikimin, mbështetjen e jetesës së pavarur, shërbimet këshillimore-terapeutike dhe sociale-edukative dhe shërbimet e strehimit/akomodimit. Situata në Zveçan ka mbetur relativisht e pandryshuar, me disa përmirësime në nivelin e shërbimeve individuale. Treguesit se 1123 fëmijë marrin ndihmë përmes sistemit të mbrojtjes sociale dhe 11 fëmijë me aftësi të kufizuara kanë asistentë personal në Zubin Potok janë inkurajues. Në Leposaviq, 638 fëmijë marrin ndihmë për fëmijë, ndërsa 11 fëmijë me aftësi të kufizuara përdorin shërbimin e asistentit personal dhe 5 fëmijë janë vendosur në familje kujdestare.

Mungesa e fondeve, infrastrukturës adekuate, pajisjeve dhe stafit profesional mbeten sfidat kryesore për ofrimin e shërbimeve më efektive. Situata politike krijon pengesa shtesë dhe si rrjedhojë shumë shërbimeve sociale u mungon korniza ligjore dhe mbikëqyrja e duhur. Ndarja e paqartë e punës ndërmjet ofruesve të shërbimeve në dy sisteme rezultojnë në paqartësi në zbatimin e masave të përcaktuara dhe krijon pasiguri në lidhje me të drejtat e qytetarëve dhe detyrimet e institucioneve.

5.3 Politika dhe rregulloret

Fillimi i planifikimit strategjik në shërbimet e kujdesit shëndetësor për fëmijë është progres i vlefshëm dhe i dukshëm në komunat Zveçan, Zubin Potok dhe Leposaviq, dhe shembull i mirë i përfitimeve konkrete që bashkëpunimi me shoqërinë civile dhe partnerët e tjerë mund të sjellë për objektet shëndetësore lokale. Pritet të kontribuojë në vlerësimin më të mirë të nevojave dhe ofrimin më efektiv të shërbimeve, si dhe të hapë kanale të reja bashkëpunimi, mbledhjes së fondeve dhe mobilizimit të burimeve për zbatimin e programeve parandaluese shëndetësore të fëmijëve dhe adoleshentëve. Një aspekt i rëndësishëm është se plani komunal i veprimtimit për shërbimet e kujdesit shëndetësor për fëmijët u zhvillua me pronësi të fortë lokale duke pasur parasysh se përfaqësuesit e ofruesve të shërbimeve ishin të përfshirë drejtpërdrejt në proces dhe ofruan të dhëna gjithëpërfshirëse bazuar në përvojën praktike.

